

EL SOMNI DE

VOLAR DEL NIU

DESIGUALTATS I TRAJECTÒRIES D'EMANCIPACIÓ AL
VOLTANT DEL MÓN

AUTORES DE L'ESTUDI

M. Josep Cascant Sempere i Ana Claver. Juliol, 2022.

COORDINACIÓ

Sandra M. Tremoleda (Oxfam Intermón), Isarn Pardes (Universitat de Lleida).

DISSENY METODOLÒGIC

Universitat de Lleida, Consell Nacional de Joventut de Catalunya, Observatori DESC, Avalot, Acció Jove, Oxfam Intermón.

REVISIÓ DE TEXT

Ernesto García, Isarn Pardes, Julia García, Laura del Castillo, Marina Pico, Mihaela Vancea, Sandra M. Tremoleda, Sofia Marroquín.

IL·LUSTRACIÓ PORTADA

Mari Fouz.

MAQUETACIÓ:

Elvira Rojas.

AGRAÏM

Agraïm la participació de: Abraham, Adrià, Ada, Alba, Albi, Aleix, Aleix, Alejandro, Àlex, Ana, Ari, Arià, Ariadna, Bilal, Carolina, Clàudia, Dahiana, Daniel, David, Dean Jay, Detelin, Domingo, Edda, Edu, Elena, Enric, Ester, Fátima, Ferran, Florín, Gabriel, Izam, Javi, Joana, Jordi, Josefina, Josep Lluís, Juan, Julen, Júlia, Jùlia, Khalid, Kouraba, Laila, Laura, Lorenza, Luciano, Magí, Mariona, Martha, Merly, Mikel, Miriam, Mohamed, Neus, Otger, Paola, Pere, Rachele, Rida, Sara, Sergi, Sohail, Soulayman, Verónica, Víctor, Xènia.

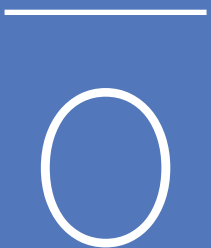
També agraïm al Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, a l'Observatori de la desigualtat de Catalunya, als sindicats Avalot i Acció Jove, a les entitats ACAPPS, acidH, àrea de Joventut del Ajuntament de la Bisbal d'Empordà, Asociación Ahora dónde - Le Refuge, Associació Asperger New Life, Associació Inclús, Associació Reintegra Lleida, Biblioteca Mercè Lleixà de Roquetes d'Ebre, Casal Lambda, Cerecutor, CCOO-Comissions obreres de Lleida, Fundació Joia, Institut Castell dels Templers, Multicapacitats, Servei de promoció i suport de l'Institut municipal de persones amb discapacitat de l'Ajuntament de Barcelona, màster interuniversitari Joventut i societat - interuniversitària (UdG, UB, UAB, UdL, URV, UPF) e interdisciplinària (Sociologia, Antropologia, Pedagogia, Ciències de la comunicació), grup de persones voluntàries d'Oxfam Intermón a Girona, i a l'Unitat de desenvolupament i cooperació (UdL) per les seves aportacions i participació.

ÍNDEX

0	RESUM EXECUTIU	04
1	INTRODUCCIÓ	09
2	TRAJECTÒRIES REGIONALS: COMPARANT EMANCIPACIONS AFRICANES, EUROPEES I LLATINOAMERICANES	14
	MODELS AFRICANS	16
	MODELS EUROPEUS	17
	MODELS LLATINOAMERICANES	18
	TRAJECTÒRIES EN ELS MODELS D'EMANCIPACIÓ	19
	TRAJECTÒRIA EDUCATIVA	19
	TRAJECTÒRIA LABORAL	21
	TRAJECTÒRIA RESIDENCIAL	22
	TRAJECTÒRIA FAMILIAR I PERSONAL	24
3	DESIGUALTATS I EMANCIPACIÓ	30
	LA MIGRACIÓ INTERNACIONAL COM A MODEL D'EMANCIPACIÓ GLOBAL	31
	EMANCIPACIONS PER LGTBQIA+FÒBIA: DE SORTIR DE L'ARMARI AL SEXILI	37
	EMANCIPACIONS I DIVERSITAT FUNCIONAL: ENTRE LA SOBREPOTECIÓ FAMILIAR I L'EXCLUSIÓ SOCIA	41
4	CONCLUSIONS	45
5	NOTA METODOLÒGICA	50
6	NOTES	55
7	ABREVIATURES I ACRÒNIMS	62

RESUM EXECUTIU

COM ES PRODUEIX L'“EMANCIPACIÓ JUVENIL”, ENTESA COM LA POSSIBILITAT D'UNA PERSONA JOVE DE DESENVOLUPAR UN PROJECTE VITAL PROPI, AL MÓN? QUINES DESIGUALTATS AFECTEN AQUELLA EMANCIPACIÓ I QUINES ESTRATÈGIES UTILITZEN LES PERSONES JOVES PER COMBATRE-LES?

Aquest informe busca entendre les diverses formes d'emancipació de les persones joves en tres regions i subregions del món: Àfrica de l'Oest, Sud d'Europa i països d'ingrés baix de l'Amèrica Llatina i el Carib. L'informe vol contribuir així a una comprensió més gran dels diferents factors de desigualtat que afecten la seva capacitat d'emancipació, i a la formulació de recomanacions polítiques. Al mateix temps, vol visibilitzar la diversitat de models d'emancipació que hi ha al món i qüestionar la mirada eurocèntrica que converteix els models europeus d'emancipació en dominants, sent fins ara els més estudiats.

La primera secció de l'informe compara estudis sobre models d'emancipació a les tres subregions. Aquests models estan formats per quatre trajectòries: l'educativa, la laboral, la residencial, i la familiar i personal. Aquesta forma d'entendre l'emancipació es distancia de la concepció clàssica d'emancipar-se com a emancipació exclusivament residencial, és a dir, com el moment en què es deixa

de conviure amb la família d'origen, una concepció, com veurem, altament eurocèntrica.

La segona secció analitza el model global d'emancipació juvenil que té lloc a través de la migració internacional. És a dir, aquest model no s'ubica en un determinat país o continent, sinó que implica un moviment migratori internacional. L'informe també explora quin paper tenen les desigualtats de classe, de gènere, de raça i ètnia, LGTBQIA+, i de diversitats funcionals en les emancipacions juvenils.

Destaquem dos grans blocs de resultats, els que responen a la pregunta comparativa sobre diversitat en els models regionals d'emancipació, i els que responen a la pregunta sobre les desigualtats que afecten l'emancipació juvenil, i les estratègies de la joventut per abordar-les.

Jove afroamericà. @taylor_grote/unsplash

LES TRAJECTÒRIES D'EMANCIPACIÓ VARIEN ÀMPLIAMENT SEGONS LA ZONA GEOGRÀFICA

Les trajectòries observades més comunes a l'Àfrica de l'Oest i països de renda baixa a Llatinoamèrica es caracteritzen per ser curtes (educació), primerenques (feina, matrimoni, formació de família), paral·leles o síncrones (estudiar i treballar), menys lineals o lligades (estudiar no ajuda necessàriament a treballar, casar-se no requereix necessàriament buscar una casa nova), i menys reversibles per la falta d'oportunitats (tornar a estudiar, reciclar-se laboralment). Al sud europeu trobem trajectòries més lineals (acabar estudis obligatoris i treballar després), i tardanes (deixar la llar d'origen, natalitat). El sud europeu no solament és diferent d'altres models regionals sinó d'altres models europeus, que també són més curts i primerencs.

Hi ha fites o moments clau en el procés d'emancipació que tenen una importància molt dispar en els diferents contextos. En primer lloc, la família extensa posa en qüestió **l'emancipació**

residencial entesa com a sortida de la llar d'origen com a fita (i indicador comparatiu) clau en l'estudi de l'autonomia vital, ja que al món moltes famílies joves continuen compartint residència amb les seves famílies d'origen després d'obtenir independència econòmica, casar-se i tenir descendència, o bé es traslladen a la casa de la família d'origen del marit.

En segon lloc, el **matrimoni** ha perdut pes com a fita (i indicador) de pas a un projecte vital propi a països europeus (ràtios decreixents de matrimonis, i de filles i fills dins del matrimoni), però continua sent un moment clau d'emancipació, desitjada o no, en altres països. El fet de **tenir filles i fills** també és una fita cada cop més deslligada d'un projecte vital a països europeus (si ens fixem en els menors i més tardans índexs de natalitat), però continua sent clau a les altres regions. De fet, per a moltes dones joves, la trajectòria familiar influeix molt més les seves altres trajectòries –educativa, laboral i residencial– que a la inversa. Per exemple, casar-se i tenir descendència pot significar deixar d'estudiar, o deixar de treballar, o treballar menys fora de casa de forma remunerada, o traslladar-se a la casa de la família del marit. La natalitat afecta molt més les dones joves que els homes joves.

Tot sovint, aquestes perden la seva condició social com a joves quan es casen o tenen filles i fills, amb independència de l'edat.

En tercer lloc, un creixent nombre d'estudis qüestionen la linealitat i centralitat de **la transició educació-feina** com a procés clau emancipador. Primer, perquè a molts llocs senzillament no hi ha transició ni linealitat. Moltes persones joves africanes o llatinoamericanes estudien i treballen al mateix temps, o ho alternen, o fins i tot han treballat abans d'anar a l'escola. Segon, perquè aquesta transició no és tan central. Per exemple, hi ha regions on treballar no precedeix necessàriament, com ho pot fer al sud d'Europa de forma més rígida, al casament o la formació d'una família. Si bé en algunes cultures sí que s'espera una certa capacitat dels homes de mantenir una família abans de casar-se, també hi ha altres cultures on no hi ha responsabilitat masculina de fer-se càrrec de les filles i fills. En definitiva, la trajectòria familiar és igual o més important en la construcció de projectes vitals a països de renda baixa que les educativo-laborals.

Finalment, assumir aquesta "transició" educativo-laboral pot tenir efectes perversos cap a la joventut. A països amb una economia informal predominant (o amb nivells alts d'atur crònic), traçar-se un futur laboral assalariat i formal estudiant és una possibilitat a la qual poques/cs poden accedir. De fet, la generalització d'una educació secundària obligatòria i superior, que no estigui acompanyada d'una consolidació de llocs de treball en el sector formal, i de millors condicions per als treballs ja existents, crea falses expectatives en una joventut creixentment qualificada a qui ja no li val la precarietat del sector informal. Això alhora pot impulsar la immigració internacional com a model d'emancipació, per falta d'oportunitats al país d'origen.

De la mateixa manera, hi ha aspectes que afecten l'emancipació juvenil que no sempre han estat presents a l'hora d'analitzar contextos europeus, els més estudiats fins ara. En primer lloc, la **migració** tant nacional com internacional, i en especial, la internacional, té un paper molt més gran en països de renda baixa, fràgils, i en conflicte, on la joventut es mou allà on hi ha oportunitats. En algunes situacions, la migració funciona com a pont entre trajectòries, per exemple, entre la trajectòria laboral (estalviar) i la familiar (construir-se una casa i sustentar la família al país d'origen). En concret, la situació de **refugiada/t** pot, o bé accelerar, o bé congelar, les trajectòries juvenils, i està estretament

l·ligada al fenomen de la reversibilitat de trajectòries, amb joves refugiades/ts que senten que els ha "portat enrere" en les seves vides.

Una altra gran diferència és que, per a moltes persones joves del món, **el procés d'emancipació té elements que no són triats, sinó forçats**. Aquest és el cas sobretot de la joventut que viu en contextos de pobresa, de conflictes armats, crisi climàtica, i de violències (migració, refugiats), dones joves (matrimonis forçats o primerencs), joves LGTBQIA+ (sexili, exclusió) i joves amb diversitat funcional (sobrepotecció, exclusió). En aquest sentit, l'adquisició de drets de ciutadania plens per a aquests grups de joves guanya un paper rellevant en la seva capacitat d'obtenir un projecte vital propi. A més, en sorgeix una reflexió sobre que la diversificació de trajectòries d'emancipació no significa necessàriament que les persones joves tinguin més capacitat de triar i determinar el curs de les seves vides. Més trajectòries no significa necessàriament millors trajectòries.

La **llibertat d'elecció** no és un paràmetre comú en els marcs teòrics d'estudi europeus més utilitzats, com sí ho estan altres dimensions (com ara la linealitat, l'extensió o la reversibilitat). És cert que l'emancipació euromediterrània tampoc és lliurement elegida si tenim en compte l'escassetat de feines i habitatge. De fet, un estudi apunta que una de les conseqüències d'aquesta escassetat és que les dones espanyoles tenen menys filles i fills del que desitgen. Però, en alguns casos, sí que hi ha cert marge d'elecció entre emancipar-se de manera precària, o quedar-se a la llar d'origen i invertir, per exemple, en un futur millor estudiant. Aquesta elecció no existeix per a un gran nombre de joves que viuen en situació de pobresa, especialment a països de renda baixa. La capacitat d'agència seria un indicador important per utilitzar quan s'estudia l'emancipació juvenil.

Finalment, hi ha certa **atribució en els models europeus que les persones joves són ajudades** durant la seva emancipació, bé per l'Estat (model nòrdic), o bé pels seus progenitors o la família extensa (model euromediterrani). A causa del desenvolupament de serveis públics i de protecció social en aquests països, no s'espera socialment un retorn econòmic per part de les filles i fills quan això passa. Per contra, en països africans i llatinoamericans de renda baixa, i en famílies pobres independentment del seu país, les persones joves sovint donen suport als seus familiars mentre s'emancipen. Si les famílies extenses donen suport al o la jove, sí que existeix l'expectativa que la

Cuina. @yokeboy/unsplash

persona jove retorni aquell suport. A països amb grans necessitats socioeconòmiques i governs amb una resposta de protecció social limitada, la joventut assumeix aquest rol de protecció, a través d'atencions directes i/o suport econòmic a les seves famílies d'origen.

LES DESIGUALTATS QUE MÉS AFECTEN L'EMANCIPACIÓ JUVENIL SÓN MÚLTIPLES I ES VAN ACUMULANT DURANT EL PROCÉS D'EMANCIPACIÓ

Durant l'informe, s'ha ressaltat la discriminació educativa i laboral per la qual passen les persones immigrants, discriminacions, rebuig i sexili en joves LGTBQIA+, sobreprotecció en joves amb diversitat funcional, exclusió social, i desigualtats de gènere. A altres parts del món, la igualtat entre homes i dones, i l'orientació sexual i la identitat de gènere es magnifiquen ja que no solament afronten discriminacions socials sinó també legals, amb una falta de drets fonamentals, com ara els drets sexuals i reproductius, o el dret a la identitat.

Són moltes les estratègies que les persones joves han usat per combatre aquestes desigualtats. Des d'exigir els seus drets de manera individual o associativa, fins a estudiar, migrar (a zones urbanes

o de forma internacional), o invertir en un futur millor mentre es viu a la llar familiar.

Aquest estudi va ser elaborat basant-nos en dades primàries i secundàries recollides el 2021 i 2022, amb mètodes qualitius i quantitius. A aquest informe sobre emancipació juvenil global, l'acompanya un altre més específic, centrat a analitzar l'emancipació de les persones joves a la comunitat de Catalunya, com a exemple del model emancipador del sud d'Europa, un tema que hem abordat a l'estudi El sueño de poder tejer tu vida, fet per Oxfam i la La Càtedra Obra Social "la Caixa" d'Estudis sobre Desigualtats Socials de la Universitat de Lleida. Per a l'elaboració de tots dos es va fer una enquesta a més de 400 joves de les quatre províncies catalanes, vuit grups de discussió, tres entrevistes i cinc històries de vida, que van contribuir a conèixer i representar millor les històries i recorreguts vitals d'algunes persones joves, aquelles potser més afectades per desigualtats i opressions. Aquest coneixement generat de forma col·laborativa ha servit per als dos informes.

LA ROSER, L'AMINA I EL SOHAIL SÓN JOVES QUE COMPARTEIXEN ANY DE NAIXEMENT: 1990. TOT I AIXÍ, LES SEVES DIFERENTS PROCEDÈNCIES, EL SEU NIVELL SOCIOECONÒMIC I EL SEU GÈNERE HAN IMPACTAT EN LES SEVES VIDES D'UNA MANERA MOLT DISTINTA, FENT QUE LES SEVES TRAJECTÒRIES VITALS SIGUIN MOLT DIFERENTS

La Roser va néixer a Barcelona. És filla única d'una família que sempre li ha donat suport en tot. Va estudiar magisteri i va oposar per mestra. Després del tercer examen va estar a punt de deixar-ho; sentia que s'ofegava per dins, però finalment va aprovar i va obtenir una plaça. Passa dels trenta anys i planeja anar-se'n a viure amb la seva parella tan bon punt sigui possible.

L'Amina viu al Senegal. Quan tenia 14 anys se'n va anar del seu poblat per buscar feina a la ciutat de Casamance, on viu la seva tia. Abans d'això, havia pensat a tornar a estudiar, però poc després va saber que ho tindria difícil: s'havia quedat embarassada.

El Sohail és del Pakistan i va arribar a Barcelona després d'un dur i llarg viatge per diversos països. El pitjor va ser quan se li van congelar els peus, plens de nafres, en creuar Europa. Es pensava que els perdria. Ja fa dos anys que viu a Espanya, però encara no té permís de treball ni de residència. Aconsegueix alguns diners treballant moltes hores en una parada de kebabs. Està esgotat. Fa uns mesos ha conegut la seva parella. Els agradaria

anar-se'n a viure junts, però encara no han trobat un lloguer que puguin pagar.

Hi ha més de 1.200 milions de persones joves d'entre 15 i 24 anys al món, més d'un 15,5% de la població mundial (Fons de Població de les Nacions Unides, UNFPA, 2020).¹ De les persones entre 15 i 24 anys, 115 milions no saben llegir ni escriure (Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura, UNESCO, 2017)² i un 17% estan sense feina, segons dades de 2020 de l'Organització Internacional del Treball (OIT).³ Més de 100 milions de joves viuen en extrema pobresa, la immensa majoria a l'Àfrica (World Data Lab, 2019).⁴ La xifra puja a 169 milions si es té en compte la pobresa laboral, és a dir, joves que són pobres tot i treballar (OIT, 2015).⁵

Al món, les persones joves s'enfronten a continus reptes en la seva recerca d'autonomia vital. Aquest informe busca entendre les diverses formes d'emancipació de les persones joves a tres regions i subregions del món: Àfrica de l'Oest, sud d'Europa i certs països de baixos ingressos

de l'Amèrica Llatina i el Carib⁶ (ALC a partir d'ara). Així vol contribuir a una comprensió més gran dels diferents factors de desigualtat que afecten la seva capacitat d'emancipació, i a la formulació de recomanacions polítiques. Al mateix temps, vol visibilitzar la diversitat de models d'emancipació que hi ha al món i qüestionar la mirada eurocèntrica que converteix els models europeus d'emancipació en dominants, sent fins ara els més estudiats.

Entenem l'"**emancipació juvenil**" com la possibilitat que té una persona jove de desenvolupar un projecte vital propi. L'informe parteix de la base que la realització de projectes vitals, que cobreix aspectes educatius, laborals, residencials, personals, socials i polítics, varia molt segons el context. Aquesta manera d'entendre l'emancipació es distancia de la concepció clàssica d'emancipar-se com a emancipació residencial, és a dir, com el moment en què es deixa de convida amb la família d'origen. Quan l'informe faci servir indicadors basats només en l'emancipació residencial, s'indicarà explícitament.

Igual que el concepte i realitat de l'emancipació varia, també ho fa el de "**joventut**" segons els contextos i regions. No hi ha una definició universal de joventut. Per a algunes zones, com el sud d'Europa, la franja d'edat del que considerem jove s'ha anat ampliant a causa, en part, de la dificultat d'emancipar-se.⁷ Però, en altres zones, la situació econòmica fa que la franja d'edat del que es considera jove sigui més curta, per l'entrada primerenca en el mercat laboral informal, la mobilitat a altres llocs, o la construcció d'una família pròpia. Les Nacions Unides (NU a partir d'ara) considera joventut l'edat compresa entre els 15 i 24 anys, sens perjudici d'altres consideracions.⁸ En aquest estudi, ateses les àmplies zones geogràfiques i formes d'emancipació considerades, adoptem la definició més àmplia de persones joves com les compreses entre els 16 i 29 anys, d'acord amb els trams d'edat utilitzats habitualment a l'Amèrica Llatina, Europa i Espanya.⁹

Un dels desafiaments d'aquest estudi ha estat definir un **marc teòric de l'emancipació juvenil global**, quan la majoria de marcs d'anàlisi existents provenen de contextos i autoria europeus. Molts dels estudis enfocats en processos d'emancipació a l'Àfrica i Llatinoamèrica han analitzat determinats aspectes per separat, per exemple, aspectes educatius, o personals, però sense oferir un marc ampli per estudiar l'emancipació en totes les seves vessants. Tot i així, la lectura d'aquells estudis deixa entreveure, primer, que no tots els indicadors

d'emancipació usats per a models europeus tenen la mateixa rellevància per a altres regions del món, i segon, que falta afegir certes dimensions o indicadors per obtenir un marc realment capaç d'entendre diferents realitats globals. **Al final, la formació d'un marc teòric global ha acabat sent un resultat més de l'estudi**, ja que no n'hem trobat cap del qual partir.

Com a punt de partida, l'equip d'investigació vam adoptar el marc teòric recollit per l'investigador català Pau Serracant, que, tot i haver estat elaborat i aplicat en contextos europeus, ens va semblar prou ampli i flexible per analitzar altres realitats.¹⁰

Serracant utilitza **quatre trajectòries per analitzar un model d'emancipació: l'educativa, la laboral, la residencial i la familiar**. Les dues últimes inclouen deixar el domicili d'origen¹¹ (l'anomenada emancipació residencial) i formar una unitat residencial/familiar pròpia (sola, amb amigats, en parella, amb filles). En aquest estudi hem ampliat la trajectòria familiar a "familiar/personal", per incloure dimensions com ara la salut física i mental, el temps lliure o l'associacionisme.

Aquestes quatre trajectòries es relacionen entre si i se seqüencien de determinada manera, constituint un "model" d'emancipació que atén tres aspectes:

- La "**linealitat**", quan una trajectòria precedeix una altra. Parlem de no-linealitat si aquestes trajectòries són simultànies, no consecutives, i/o no semblen tenir relació.
- La "**reversibilitat**", quan el progrés d'una trajectòria es reverteix, és a dir, quan la persona jove perd una fita important en la seva emancipació que ja havia aconseguit i necessita tornar a reprendre-la (tornar a estudiar, tornar a buscar feina, tornar al domicili d'origen, tornar a la solteria).
- L'"**extensió**", que es refereix a fites de les trajectòries (acabar d'estudiar, treballar com a activitat principal, deixar la casa familiar, tenir filles o fills) que s'allarguen, trigant més anys vitals a portar-se a terme del que se solia trigar, per exemple, una dècada enrere.

La varietat i combinació de les quatre trajectòries, analitzades mitjançant aquestes tres dimensions, crea una "**diversificació**" de models d'emancipació respecte al considerat com a tradicional en els models europeus.

I quin és aquell model d'emancipació europeu tradicional? És un model de principis del segle XX, caracteritzat per ser lineal, ordenat, on les persones joves transitaven d'estudiar a treballar, tot seguit deixaven la casa familiar i després formaven una família (Taula 1). L'extensió acostumava a ser curta,

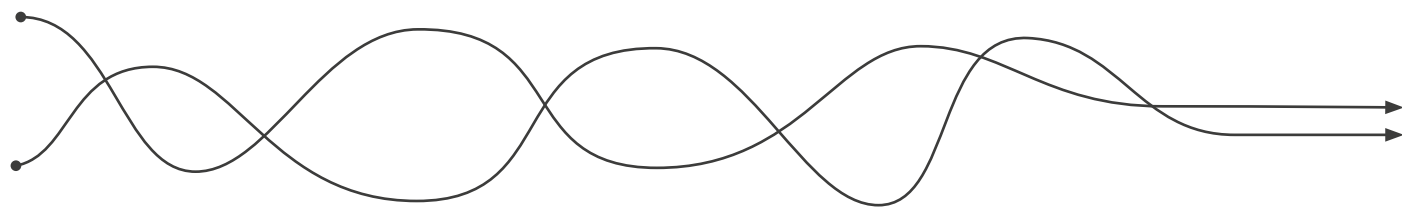
és a dir, les trajectòries i les transicions entre elles es produïen en un període de temps relativament curt, i existia poca reversibilitat d'esdeveniments vitals.

TAULA 1: HIPÒTESI DE PARTIDA EN EL MODEL D'ANÀLISI DE SERRACANT

TRAJECTÒRIES CLÀSSICA S.XX

TRAJECTÒRIES ACTUALS

Font: elaboració pròpia basada en Serracant (2015)

A finals del segle XX,¹² el model d'emancipació europea va evolucionar. **Va començar a ser menys lineal, més reversible, més extens, i més variat i impredecible.** Per exemple, avui hi ha més anys entre la finalització dels estudis (trajectòria educativa) i la formació d'una família (trajectòria d'autonomia personal o familiar). Serracant va comparar períodes d'expansió i de crisi econòmica a Catalunya, i va concloure que la crisi del 2008 va provocar una major linealitat, mantenint la major reversibilitat i extensió de les trajectòries i una menor diversificació d'aquestes. És a dir, va reforçar patrons d'emancipació tradicionals en un intent de minimitzar riscos. Tot això sens perjudici que, al mateix temps, les crisis poden estimular trajectòries d'emancipació experimentals i no conservatives, com la migració. Per contra, en períodes de bonança, amb més recursos, les persones joves tendeixen a alterar més el patró lineal tradicional i seguir trajectòries guiades més pels seus interessos, motivacions i oportunitats.

D'aquest model, prenem el mateix punt de partida de linealitat i poca reversibilitat i extensió de les trajectòries. Hipotèticament, una persona jove primer s'educa, després obté una feina que li ocupa una gran part del seu temps, tot seguit una residència pròpia, la qual finalment li permet adquirir una autonomia tant familiar com personal. Això ens

dona una diversitat baixa de models d'emancipació, que contrasta amb l'existència de diferents realitats geogràfiques. A partir de la revisió crítica de dades secundàries sobre les regions objecte d'estudi, hem analitzat diferències o absències respecte al model de partida, per presentar alguns resultats en les nostres conclusions i suggerir un marc d'anàlisi potencialment més rellevant a l'hora de comparar diferents regions.

Aquest estudi s'ha elaborat basant-nos en dades primàries i secundàries recollides el 2021 i 2022, amb mètodes qualitatius i quantitatius. A aquest informe sobre emancipació juvenil global, l'acompanya un altre de més específic, centrat a analitzar l'emancipació de les persones joves a la comunitat de Catalunya com a exemple del model emancipador del sud d'Europa. Per elaborar-lo es va fer una enquesta a més de 400 joves de les quatre províncies catalanes, vuit grups de discussió, tres entrevistes i cinc històries de vida, que van contribuir a conèixer i representar millor les històries i recorreguts vitals d'algunes persones joves, aquelles potser més afectades per desigualtats i opressions. Aquest coneixement generat de manera col·laborativa s'utilitza en els dos informes, per exemple, per analitzar les trajectòries d'emancipació migratòries a escala global.

A la introducció d'aquest informe li segueixen dues seccions: una primera que compara estudis sobre models d'emancipació a les tres subregions examinades –Àfrica de l'Oest, Amèrica Llatina i sud d'Europa–, i comparteix conceptes, indicadors i conclusions obtingudes. I una segona que analitza una trajectòria global d'emancipació juvenil avui per migració internacional. També s'observa quin paper tenen les desigualtats (de gènere, de raça i ètnia, LGTBQIA+, diversitats funcionals) en les

emancipacions juvenils. L'informe inclou algunes conclusions i recomanacions finals.

Jove en el seu dormitori. @lifestylevisualz/unsplash

TRAJECTÒRIES
REGIONALS:
COMPARANT
EMANCIPACIONS
AFRICANES,
EUROPEES
I LLATINO-
AMERICANES

EN AQUEST ESTUDI, UN MODEL D'EMANCIPACIÓ JUVENIL ÉS AQUELL FORMAT PER LA COMBINACIÓ DE QUATRE TRAJECTÒRIES VITALS –L'EDUCATIVA, LA LABORAL, LA RESIDENCIAL I LA PERSONAL– QUE ES RELACIONEN ENTRE SI

Aquesta secció compara models d'emancipació juvenil a les subregions de l'Àfrica de l'Oest, Europa del Sud, i els països de renda baixa de Llatinoamèrica. Tot i així, hi ha limitacions metodològiques a l'hora d'estudiar subregions i models. En primer lloc, no hi ha gaire informació sobre l'emancipació juvenil per a les subregions del nostre interès, especialment l'Àfrica de l'Oest i països de renda baixa a Llatinoamèrica. Per això, hem integrat estudis d'altres països o regions dels mateixos continents quan ha estat necessari, per exemple, quan les dades no estaven desagregades per subregions. En segon lloc, no disposem d'informació per a totes les trajectòries en cada un dels tres models estudiats, especialment en els casos africà i llatinoamericà, ja que el seu estudi és

relativament recent. Buscant la comparabilitat hem intentat integrar el màxim de trajectòries possibles en cada model amb la informació disponible, però l'estudi de models en les seves quatre dimensions encara està per consolidar.

Tot seguit, i sent conscients de la diversitat dels contextos analitzats, veiem algunes similituds i diferències d'aquestes quatre trajectòries (educativa, laboral, residencial i personal) a tres regions geogràfiques, parlant de "models africans", "llatinoamericans" i del sud d'Europa. Quan l'anàlisi es refereixi a alguna subregió concreta, ho indicarà expressament.

MODELS AFRICANS

Retrat jove. @melanie_kreutz/unsplash

A l'Àfrica, hi ha estudis que han identificat patrons regionals des de les trajectòries educativa, laboral i familiar. El model de l'Àfrica de l'Oest es caracteritza per una escolarització bàsica amb reptes generalitzats tant en l'accés com en la qualitat i permanència educativa. La trajectòria educativa és curta amb relació a la mitjana global, ja que la majoria de joves que estudien finalitzen els seus estudis en acabar primària, o secundària. L'ingrés a la trajectòria laboral, majoritàriament en el sector informal, es produeix a edats primerenques.¹³ El sector informal representa el 89% de l'economia als països de l'Àfrica subsahariana, amb l'Àfrica de l'Oest que compta amb el percentatge més alt del continent (92%).¹⁴ La formació d'una família pròpia també es produeix a edats primerenques, sobretot en dones (16 anys), i el període entre tenir parella i tenir filles/s és curt.¹⁵ Aquesta trajectòria familiar és compartida per altres països africans de renda baixa a l'Àfrica de l'Est i del Sud.

Altres models emancipadors africans que han estat estudiats per tenir característiques específiques són els de països africans de renda mitjana i el model àrab, que, per les seves característiques culturals i econòmiques comunes, agrupa el nord d'Àfrica amb Orient Mitjà. A països africans de renda mitjana com Sud-àfrica, les trajectòries estan marcades per una major compleció d'educació primària i secundària, i un sector informal més petit (el 34% a

Sud-àfrica versus el 89% a l'Àfrica subsahariana).¹⁶ Tot i així, la desocupació en el sector formal és una de les principals preocupacions de la joventut sud-africana en el seu procés d'emancipació.¹⁷

El model àrab es caracteritza per una tensió entre la tradició i la modernitat.¹⁸ La regió es compon d'economies de renda mitjana, fins i tot de renda alta majoritàriament basades en el petroli. Tot i que el nord d'Àfrica té un sector informal molt menor que el de l'Àfrica subsahariana (el 67% versus el 89%), alguns estudis apunten al seu encara escàs sector formal, que no aconsegueix absorbir els quadres joves qualificats que la regió prepara.¹⁹ A nivell cultural, aquest model es caracteritza per un alt conservadorisme, especialment cap a les dones, amb desigualtats de gènere que són de les més altes a escala global. Per exemple, si bé la ràtio d'equitat de gènere en educació secundària és relativament alta (77%) i semblant a nivells llatinoamericans (82%),²⁰ el percentatge de participació laboral femenina és, amb diferència, el més baix del món. Amb un 19% del total de la força laboral, el percentatge de dones treballadores queda ben allunyat dels de l'Àfrica subsahariana, Europa o Llatinoamèrica (tots per sobre del 40%).²¹

MODELS EUROPEUS

Jove estudiant. @beccatapert/unsplash

Els models europeus estan inspirats en part pels models d'estats de benestar estudiats pel sociòleg Gosta Esping-Andersen.²² A Europa s'han identificat i consolidat quatre models d'emancipació de la població jove –nòrdic, continental, anglosaxó i mediterrani–, basats en les diferents trajectòries educativa, laboral, residencial i familiar.²³

En el model nòrdic o universalista, a països com Dinamarca i Suècia, l'edat d'emancipació és la més primerenca amb relació a la mitjana europea i està afavorida per polítiques socials de l'Estat que són universals. És a dir, no es dirigeixen a col·lectius vulnerables sinó a la població jove en general. Les carreres educatives són llargues i combinades amb períodes d'activitat professional. Tot i així, la independència residencial no implica independència econòmica, ja que en molts casos la dependència econòmica de la família (o de l'Estat) s'allarga un cop s'ha abandonat la llar d'origen.

El model continental o conservador, representat per França, també té unes trajectòries lineals, primerenques i ràpides en relació amb la mitjana europea. Però, a diferència del model nòrdic, és la família qui assegura aquesta emancipació ràpida, no l'Estat.

En el model anglosaxó, representat pel Regne Unit, la sortida de la llar familiar d'origen també és primerenca, i ve donada per una accessibilitat del mercat laboral i immobiliari més gran amb relació a altres països d'Europa. Basada en una cultura liberal, hi ha una expectativa que les persones joves deixin la casa familiar aviat. Les trajectòries educatives més llargues són autofinançades per la persona jove.

En el model mediterrani del sud europeu, com l'espanyol, l'emancipació residencial és, juntament amb els països de l'est europeu la més tardana de les europees (i possiblement del món), amb màxims que superen els 30 anys.²⁴ A diferència del model anglosaxó, no s'espera socialment que les persones joves se'n vagin del domicili d'origen aviat, a causa de la fragilitat del mercat laboral i d'habitatge, i de les polítiques públiques de joventut. La família esdevé essencial, actuant de mecanisme protector en el qual moltes persones joves dilaten la seva estada a la llar d'origen mentre van acumulant recursos educatius, laborals i financers cap a la seva autonomia vital.

MODELS LLATI- NOAMERICANS

Dona llatinoamericana. @deneriow/unsplash

El continent llatinoamericà presenta diferències notables en les seves trajectòries d'emancipació juvenil entre països de renda mitjana i baixa, entre classes altes i baixes, i entre zones rurals i urbanes.

En el cas de Mèxic, aquest país de renda mitjana té taxes d'emancipació residencial semblants a les dels països de l'Est i sud d'Europa. Segons dades de 2018, les persones joves a Mèxic s'independitzaven com a mitjana amb gairebé 29 anys (27 anys en zones rurals i 31 anys en zones urbanes).²⁵ Segons la seva Enquesta Nacional de Joventut de 2019, com a mínim 6 de cada 10 joves d'entre 15 i 29 anys vivien amb algun familiar i el 77,7% no tenien filles/s.²⁶

Un estudi a l'Uruguai presentava resultats semblants, apuntant que la població jove uruguiana d'estrats més alts i amb més anys d'educació endarrereixen la sortida de la llar, mentre que les de menor nivell educatiu l'avancen. Les persones joves rurals, especialment les dones, abandonen la llar d'origen abans, cosa que s'associa amb patrons de matrimoni precoç i de migració interna (ex. per estudiar a la capital). L'estudi uruguaià també suggereix un endarreriment gradual de fites com començar la vida reproductiva, sortir de l'educació, i entrar a la primera feina, i una certa desconexió d'aquests amb la sortida de la llar, que de mitjana no s'endarrereix.²⁷

En el cas d'un país de renda baixa com Bolívia, aquest mostra un patró en què molta gent jove d'àrees rurals marginalitzades necessita migrar a

partir de secundària per continuar amb el procés educatiu i per treballar.²⁸ Un estudi compara la "dependència" i procés d'"independització" que les persones joves tenen de les seves famílies als països de renda alta amb la "interdependència (negociada)" entre filles/s i famílies que es crea a països de renda baixa com ara Bolívia, on la majoria d'infants i joves contribueixen activament i ben aviat en el manteniment de la llar d'origen i durant el transcurs de les seves vides. El sentit de família extensa (diverses generacions o nuclis familiars convivint a la mateixa unitat residencial) és ampli en aquests contextos i el concepte d'"independitzar-se", que l'autora critica com a més individualista, perd rellevància.²⁹

Un altre estudi centrat únicament en les trajectòries educatives suggereix tres models regionals. Països com ara l'Argentina, Xile, Cuba i l'Uruguai tenen un sistema educatiu i un accés a aquest consolidat, amb un abandonament escolar relatiu. Un segon grup de països, que inclouen Brasil, Colòmbia, Costa Rica, Mèxic i Veneçuela, tenen un abandonament escolar relativament localitzat en certes àrees geogràfiques. En tercer lloc, s'engloben els països de l'Amèrica Central, juntament amb Bolívia i Haití, amb un abandonament escolar més estès i de caràcter principalment rural. Aquests països tenen prevalença de treball juvenil en zones rurals, els nivells més alts d'analfabetisme de la regió, i un repte tant d'accés com de permanència en el sistema educatiu. És possiblement en aquest tercer grup on la trajectòria educativo-laboral (estudiar, i després treballar) sigui menys lineal.³⁰

TRAJECTÒRIES EN ELS MODELS D'EMANCIPACIÓ

LA TRAJECTÒRIA EDUCATIVA

En comparació amb la mitjana mundial, l'extensió de la trajectòria educativa és més curta a l'Àfrica de l'Oest que en els altres contextos analitzats.³¹ Al món, l'esperança de vida escolar, o el nombre d'anys que l'alumnat està en el sistema educatiu,

varia des dels 4,9 anys del Sudan del Sud o 5,4 anys de Níger fins als 19,8 anys de Bèlgica o els 17,9 d'Espanya (2017, Taula 2).³² A això s'hi sumen complicacions afegides si es pateix alguna discriminació, com és el cas de la infància i joventut amb diversitat funcional (Requadre 1).³³

REQUADRE 1: ESTIGMA I DISCRIMINACIÓ, O VIDES JOVES I DIVERSITAT FUNCIONAL A L'ÀFRICA DE L'OEST

A l'Àfrica de l'Oest, l'accés a l'educació de nenes, nens i adolescents amb discapacitats està obstaculitzat per múltiples factors, des del desconeixement i les normes socials discriminatòries que fan creure a famílies, joves, comunitat educativa i la comunitat en general que el seu lloc en la societat ha d'estar relegat –i que, a més, provoca que la infància i la joventut amb discapacitats pateixin violències intolerables des del mateix moment en què neixen– al disseny dels sistemes educatius i la falta d'atenció i dotació cap a aquestes necessitats i capacitats especials.

De vegades, són les mateixes famílies les que, per protecció o per amagar-los davant de l'estigma i el rebuig social, els mantenen a casa, convertint-se en nenes i nens invisibilitzats per a les seves comunitats, cosa que afecta clarament les seves possibilitats de desenvolupament.

"Ja no vaig a l'escola perquè els altres nens es burlen de mi i diuen que soc 'mitja persona'. Sí, i tot així vull anar a l'escola, però els meus amics diuen que estic incomplet. Per això el meu pare em va obligar a deixar l'escola." Pla Internacional, 2013.

Una cosa tan senzilla com tenir unes ulleres o no pot canviar la vida d'una jove. És el cas d'Ariane Marie, una nena de Bamako, Mali:

"Fa dos anys que tinc les ulleres. Abans de tenir-les, no hi veia bé a classe. Escrivia molt malament en el meu quadern escolar. Em saltava línies quan escrivia. Tenia moltes dificultats per aprendre. Ara puc escriure bé, veig tot el que s'escriu a classe. Aprenc les meves lliçons amb regularitat, sense l'ajuda d'altres persones. El que més m'agrada de l'escola és jugar amb els meus companys. Quan sigui gran, vull ser professora per ajudar tots els nens que porten ulleres."

Font: Promoting Inclusive Education for Girls and Boys with Disabilities in West and Central Africa, Sightsavers, 2020, i Outside the Circle, Pla Internacional, 2013.

Les diferències entre regions amb baixes i altes taxes d'escolaritat i nivells educatius no es produeixen per casualitat. Coincideixen en gran mesura amb la inversió en sistemes públics d'educació (Taula 2). Si analitzem el percentatge de despesa pública en educació en relació amb el pressupost nacional total per país/regió, observem una ordenació idèntica. El 2018, segons la UNESCO, els països de l'Àfrica de l'Oest inverteixen un 3% del pressupost nacional en educació pública (3,6% per als països subsaharians), mentre que els països europeus inverteixen un 4,6% (no hi ha dades per al sud d'Europa). Els països llatinoamericans se situaven en un nivell intermedi, amb un 4,2% del pressupost, o un 4% si s'exclouen els països llatinoamericans de renda alta.³⁴

Un altre aspecte educatiu diferenciador, segons l'OIT, és que la joventut acostuma a estar sobrequalificada als països de renda alta, i subqualificada als països de renda baixa, per a la feina que estan fent (Taula 2). Només la meitat de les persones joves a escala global tenen el nivell educatiu corresponent a la feina que fan.³⁵ Els dos fenòmens impliquen desajustos entre la formació i desenvolupament educatiu, el mercat de treball i la inversió pública en educació.

TAULA 2: TRAJECTÒRIA EDUCATIVA, COMPARATIVA PER REGIONS³⁶

	ANYS ESTUDIATS (2017)	PRESSUPOST PÚBLIC EDUCACIÓ COM A PERCENTATGE PIB (2018)	EDUCACIÓ VERSUS TREBALL (2021)
ÀFRICA DE L'OEST	Baix (menys de 6 anys)	3%	Molt subqualificada
EUROMEDITERRANI	Alt (més de 9 anys)	4,6%	Molt sobrequalificada
AMÈRICA LLATINA I CARIB (PAÏSOS DE RENDA BAIXA)	Mitjà (entre 6 i 9 anys)	4%	Subqualificada

Font: elaboració pròpia basada en PNUD (2017), UNESCO (2018) i OIT (2021)³⁷

En el cas del pressupost destinat a educació per a Europa, atès que no es va trobar una dada corresponent a la subregió euromediterrània o sud d'Europa, s'inclou la dada corresponent a la Unió Europea. Ordre seguit en l'elaboració de les taules: alfabètic per regions.

I quines implicacions tenen aquestes diferències per a la trajectòria educativa? Segons alguns estudis, l'extensió de la trajectòria varia per regions, així com la seva linealitat amb la trajectòria de la feina. Per exemple, en els models europeus, hi ha una seqüenciació entre estudiar l'educació obligatòria primer i treballar després. A l'Àfrica subsahariana, s'estima que el 35% de joves menors de 15 anys ja treballen fora de la llar, i per això la transició educació-feina és més variada, podent ser

lineal, paral·lela (estudiar i treballar al mateix temps) o circular (alternança d'estudis i feina).³⁸ Els conflictes, l'escassetat de recursos, un sistema educatiu que no està garantit universalment i els rols de gènere, entre altres factors, apunten aquestes trajectòries educatives curtes i menys lineals.

L'educació secundària, en concret, continua sent una aspiració per a molta població jove, sobretot a països africans de renda baixa.³⁹ La insuficient inversió en educació pública col·loca

les persones joves i les seves famílies en una situació difícil respecte a la continuació d'estudis secundaris. En una economia formal i alfabetitzada, l'educació secundària (i la superior) tenen un paper eliminador. En una economia informal, el sector més accessible per a famílies pobres, l'educació secundària no és indispensable. Primer per la gran inversió econòmica que suposa per a les famílies i, segon, perquè l'accés als escassos llocs de treball formals està marcat en moltes ocasions pels contactes socials i el nepotisme, més que per les qualificacions, capacitats i habilitats. Segons alguns estudis, per accedir al limitat mercat formal d'un país amb predomini d'economia informal, es requereix invertir molt més que en l'educació secundària per obtenir un retorn laboral, i això és, per a moltes persones joves empobrides i les seves famílies, inassolible.⁴⁰

LA TRAJECTÒRIA LABORAL

Globalment, moltes persones joves en situació de pobresa ja comencen a treballar a la infantesa. Algunes mai no han pogut accedir el sistema educatiu, altres estudien mentre treballen, i una quantitat important han d'abandonar el sistema educatiu per treballar.⁴¹

Una de les raons d'aquesta baixa linealitat o direccionalitat educació-feina de molts països podria ser la dificultat d'accés al sector formal i, per tant, el predomini global del sector informal.⁴² Segons l'OIT, el 96% de les persones joves en països de renda baixa treballen en l'economia informal. Els percentatges d'informalitat continuen sent majoritaris al món, sent molt alts a l'Àfrica, alts a l'Amèrica Llatina, mitjans-baixos a l'Est europeu i a Espanya, i baixos al nord, centre i sud europeu,

i altres països de renda alta (Taula 3).⁴³ Com hem comentat a l'anterior secció, el sector informal no és un al·licient per a la inversió familiar en l'educació formal més enllà de la primària, ja que el treball que ofereix no requereix qualificació obligatòria. En no exigir certificats o títols, com sí ho pot fer el sector formal, la permeabilitat del sector informal com a via alternativa o complementària d'ingressos és més gran. Com més gran és el sector informal, més opcions tenen les persones joves de començar a guanyar alguns diners. Les trajectòries educatives i laborals s'encavalquen o creuen amb més facilitat, en lloc de seguir l'una a l'altra.

El sector informal també afecta la trajectòria familiar, a més de l'educativa. El treball en l'economia informal no aporta protecció social a la joventut i ciutadania treballadora derivada de les seves cotitzacions. Si, a més, en un context determinat, la protecció social no contributiva també és dèbil, aleshores són les xarxes familiars i comunitàries les que fan aquest rol protector. Són les persones joves (i adultes), les filles i fills, i parents (majoritàriament les dones), les que s'encarreguen de cuidar els membres de les famílies quan aquests es fan grans o són dependents i no poden treballar. A països amb sistemes de protecció social més establerts, les filles i fills no tenen aquest rol de sustentar econòmicament la seva família ascendent, tot i que sí de cuidar-los. Més aviat són les famílies ascendents les que donen suport als descendents fins que s'emancipen. Aquesta és la diferència apuntada per algunes autores entre "interdependenditzar-se" i "independitzar-se" durant l'emancipació juvenil.⁴⁴

TAULA 3: TRAJECTÒRIA LABORAL, COMPARATIVA PER REGIONS

	TAXES D'INFORMALITAT (2018)	TAXA DE PARTICIPACIÓ DE LES DONES EN EL MERCAT DE TREBALL (2022)
ÀFRICA DE L'OEST	Molt alta (>90%)	Alta (>40%)
EUROMEDITERRANI	Mitjana-baixa (20-30%)	Alta (>40%)
AMÈRICA LLATINA I EL CARIB (PAÏSOS DE RENDA BAIXA)	Mitjana (53,1%)	Alta (>40%)

Font: Elaboració pròpia basada en dades de la OIT (2018)⁴⁵ i del Banc Mundial (2022)

Un altre element important en la trajectòria laboral són les desigualtats de gènere (Taula 3). En una anàlisi de l'OIT sobre la transició educació-feina a seixanta països, es va observar que els homes joves tenen més probabilitat d'acabar aquesta transició de l'educació a l'ocupació, mentre que les dones joves tenen més probabilitat de ni tan sols haver-la començat.⁴⁶ Això significa que les dones joves ja afronten barreres durant els estudis, abans de ni tan sols afrontar els reptes relacionats amb la trajectòria laboral, com ara l'accés i permanència en l'ocupació. Per exemple, tenir filles i fills té un efecte dissuasiu sobre l'ocupació en les dones, mentre que això mateix suposa un incentiu per a l'ocupació en els homes.⁴⁷ La falta de serveis públics orientats a la infància com centres d'educació preescolar, així com els rols de gènere desiguals en la corresponsabilitat de la criança contribueixen a aquesta desigualtat. La desocupació a escala global també és més gran per a les dones joves (18,7%) que per als homes joves (16,7%).⁴⁸

En termes globals, l'accés i permanència de les dones en el món laboral ha augmentat. Llatinoamèrica és la regió que ha experimentat una pujada més gran en el període 1990-2020 d'un 34% a un 41% sobre el total de la força laboral, apropant-se al bloc de l'Àfrica subsahariana i Europa, que el 1990 ja tenien una alta participació laboral femenina (més del 40%) i que també han experimentat un lleuger ascens en les últimes dècades.⁴⁹

LA TRAJECTÒRIA RESIDENCIAL

A molts països del món, casar-se i tenir família no implica abandonar la casa de la família d'origen i buscar un habitatge propi. En cultures amb un patró de família extensa, la família jove o bé es queda a la casa familiar d'origen, o bé es trasllada a la casa de la família del marit. La responsabilitat de proveir una casa a la nova família sol recaure en el marit jove, mentre que la de cuidar la família paterna recau en l'esposa jove. Aquelles parelles que sí que es traslladen a una nova casa pot ser que ocupin una o dues habitacions, i no necessàriament la casa sencera.⁵⁰

La capacitat de comprar una parcel·la de terra és per a moltes famílies joves un factor clau a l'hora de poder construir una casa pròpia. Significa l'entrada en un estatus socioeconòmic folgat que no sempre es té. Els materials de les cases com el fang, la fusta o el ciment són l'indicador gradual d'aquell estatus. Construir cases pròpies és una de les inversions més

comunes i planejades, per exemple, de persones retornades, o de l'ús de remeses enviades des de l'estranger.⁵¹

Les famílies extenses aporten, com les nuclears, avantatges i inconvenients. Un avantatge és el rol protector que aquestes proporcionen contra l'abandonament escolar, ja que una família extensa té més opcions de fer front a despeses imprevistes, o de donar-se suport unes a altres, per exemple, de germans grans a menors. Això beneficia especialment les dones joves en països amb altes taxes de natalitat i pocs ingressos.⁵² En compensació, les persones joves contribueixen a la vida familiar.⁵³ A Mèxic, la majoria de joves que treballen ho fan per necessitat o perquè han d'assumir alguna responsabilitat en la seva família (gairebé el 50%) i per ajudar a mantenir la família, d'origen o pròpia (36%). Això es compara amb el 17% de joves que ho fan per cobrir despeses personals i un 13% que ho fan per independitzar-se.⁵⁴

D'altra banda, les famílies extenses es regeixen per regles de responsabilitat intergeneracional, i això crea tensions entre germanes i germans. Qui s'encarrega de cuidar i qui de guanyar diners? L'ordre de naixement i el gènere poden jerarquitzar aquestes decisions. Un estudi a Bolívia va analitzar com, en famílies amb un alt nombre de fills, és probable que els que són més joves tinguin més opcions de prosseguir estudis, ajudats pels més grans. L'ordre de naixement no solament afecta les opcions educatives sinó la migració –les filles i fills joves es veuen obligats a no migrar i cuidar els pares, sobretot si els més grans han migrat. Si s'és dona, les possibilitats d'haver d'assumir càrregues domèstiques augmenten. En conclusió, ser la filla o fill més jove pot fer créixer les oportunitats educatives, però limitar les opcions laborals.⁵⁵

Aquesta és, en part, la història de l'Ana, una jove mexicana que, tot i ser la proveïdora econòmica familiar i sentir-se independent materialment, viu i cuida els pares, perquè encara se n'espera això.

REQUADRE 2: ELS REPTES D'EMANCIPAR-SE A CIUTAT DE MÈXIC

"Tot és renda. Hi ha gent que no es fa càrrec ni d'una factura de telèfon amb 29 anys i gent que es paga el menjar amb 18."

Parla l'Ana, jove de 24 anys, de classe mitjana, que habita a Ciutat de Mèxic. Ella és una excepció. Tot i que, en general, els homes cobren més que les dones per una feina d'igual valor i segueixen el rol de ser "el cap de família", ella es va convertir amb 19 anys i per circumstàncies sobrevingudes, en la proveïdora econòmica de casa seva:

"Això va canviar completament les relacions de poder i el lloc que cada un ocupàvem a la família: em va atorgar certa veu."

Aquest poder econòmic, material, juntament amb aquell canvi en les dinàmiques familiars, és l'emancipació per a l'Ana, malgrat seguir residint –i cuidant– els pares.

Si hi ha una cosa més profunda, estructural i sistèmica que el poder econòmic, és el masclisme.

"Els meus pares necessiten que els cuidin. Però se segueix esperant de mi, la filla, aquestes cures." "Quan t'independitzaràs?", em pregunten de vegades els meus amics; "quan s'independitzin els pares de mi! Contesto".

L'Ana assenyala:

"No conec cap persona de la meva edat que es mantingui sola a Ciutat de Mèxic, sense l'ajuda dels pares. Fins i tot a les famílies més riques, lxs fillxs no se'n van perquè saben que perdran poder, estatus o accés a certs serveis, per exemple, de salut. Postergar la seva independència afecta cada dia les seves relacions familiars i les seves vides."

Aquest gran desfasament entre les creences o expectatives socials i la realitat material –què se suposa que s'ha de fer o aconseguir a determinada edat: una casa, una parella, una feina– genera "una forta frustració en la meva generació. Aquelles creences continuen vigents. Només les classes mitjanes o mitjanes-baixes les qüestionen, per pur poder econòmic. Només es qüestionen quan la materialitat no t'arriba."

També sembla que les generacions més joves, d'entre 15 i 19 anys, ignoren aquestes normes socials, per la urgència climàtica que els preocupa.

"Hi ha un retorn a les necessitats més bàsiques: 'Com he de pensar a comprar-me un cotxe si no sé si podré respirar o beure aigua?'"

Font: entrevista a l'Ana, jove mexicana, Oxfam Intermón, 2022

Les característiques de les famílies extenses contrasten amb el patró de família nuclear del sud d'Europa, en què l'emancipació residencial, o sortir de casa, és una fita important per a la joventut. En els grups de discussió, l'emancipació residencial plena també s'expressava com el fet de no haver de compartir pis per obligació (amb persones desconegudes, amb amistats...), o poder compartir-lo només amb la parella.⁵⁶

LA TRAJECTÒRIA FAMILIAR I PERSONAL

En aquest apartat revisem les trajectòries de formació d'una família pròpia, de salut –o com la salut pot influir en l'emancipació de les persones joves–, i de participació social i política de la joventut (Taula 4).

TAULA 4: TRAJECTÒRIA FAMILIAR I PERSONAL, COMPARATIVA PER REGIONS

	FORMACIÓ D'UNA FAMÍLIA	RISCOS PER A LA SALUT DURANT L'EMANCIPACIÓ	EDAT DE VOT
ÀFRICA DE L'OEST	Primerenca	Alts	18 anys
EUROMEDITERRANI	Tardana	Baixos	18 (16 en alguns països)
AMÈRICA LLATINA I EL CARIB (PAÏSOS DE RENDA BAIXA)	Primerenca	Alts	18 (16 en alguns països)

Font: elaboració pròpia basada en *A sequence-analysis approach to the study of the transition to adulthood in low- and middle-income countries*, Luca Maria Pesando et al., 2021; *América Latina, letal para los jóvenes*, BBC, 2008; *Suffrage*, CIA, 2022.

Sobre les trajectòries de formació d'una família pròpia, un estudi de 2021 va seguir les trajectòries sexuals i de natalitat de dones al voltant del món i va observar diferents patrons. La trajectòria de natalitat més estesa en països africans, llatinoamericans i asiàtics (un 40-70% de les dones) és l'anomenada

"transició ràpida primerenca", en què es té la primera relació sexual cap als 16 anys, sent aquesta molt propera tant a la convivència en parella com al primer fill o filla (Requadre 3).⁵⁷

REQUADRE 3: ZION, O LA TERRIBLE REALITAT DE L'EMBARÀS ADOLESCENT

La Zion és una noia de 16 anys, de Ngowe, a Uganda, i està embarassada de vuit mesos. Es va quedar embarassada en finalitzar el setè any de primària, quan estava a punt de començar el nivell sènior a l'escola. Vivia amb el seu pare quan se'n va anar de vacances a les illes, a veure la mare, una dona amb molt pocs ingressos i en situació de pobresa.

"Algú (un home) va arribar. Va començar a explicar-me coses. El vaig conèixer al desembre. Era comerciant i tenia 18 anys. I li vaig començar a demanar perquè érem pobres; però quan et donen, et prenen. I vaig acceptar. No sabia que estava embarassada quan vaig tornar de les illes... Ho vaig descobrir més tard. El meu pare va deixar de cuidar-me. Em va dir que no tenia diners per malbaratar-los en mi, i que deixés l'escola. (...) Me'n vaig anar a viure amb la meva tia."

La Zion va intentar localitzar el pare del seu fill, però havia desaparegut.

"Volia suïcidar-me. Però la meva tia em va dir: 'Viuràs i et quedaràs amb mi. Pots quedar-te aquí. Lluitarem i bregarem!'"

Una de les causes de l'embaràs adolescent a Uganda és la pobresa:

"Acabes així quan tens necessitats i els teus pares no disposen de diners. Si demanes menjar, ell o ella et diuen: 'No tinc diners'. I aleshores et suggereixen que lluitis per tu mateixa i que busquis diners. I els aconsegueixes, però això et crea problemes, com quedar-te embarassada quan encara ets jove. Busques per tu mateixa per pagar un llibre o les taxes escolars o compreses higièniques."

Pobresa, violències sexuals, normes socials, culturals i religioses que mantenen el matrimoni infantil fins i tot en contra de la legislació existent –quan existeix–, la manca d'accés a serveis de salut sexual i reproductiva, el baix nivell educatiu de les persones joves i de les seves famílies, són algunes de les causes que perpetuen aquestes formes de violència contra les joves. A Tanzània, per exemple, les nines i adolescents embarassades són expulsades de les escoles.

"Si estàs embarassada, pateixes. Altres persones abusen de tu (riallades, burles...). Les meves amigues no venen a veure'm des que em vaig quedar embarassada. No sé per què."

La Zion vol ser infermera. De moment, es dedica a tasques domèstiques a casa de la seva tia:

"Vull ser fidel al meu fill, o si és nena, proporcionar-li el que vulgui perquè assoleixi les seves fites."

Encara que aquesta continua sent la terrible realitat de milers de dones i nenes a molts llocs del món –**la meitat d'embarassos no són intencionals: 1 de cada 2**, com indica l'informe de l'Estat de la població mundial 2022 (UNFPA)–,⁵⁸ també és possible lluitar contra aquestes violències i contra el tabú de la planificació familiar.

La Kadiatou, una jove estudiant i activista de Níger, va trobar una manera de desafiar les normes socials dominants a través de l'educació.

"Quan era una nena, veia patir les dones en silenci, no acceptava callar. La meva família em veia com una rebel. Va ser molt dur, sobretot amb els meus pares. Estava disposada a tots els sacrificis. A base de perseverança, de cansament, van acabar acceptant. Ara estan orgullosos de mi."

Avui lluita pels drets de les dones i combat les tradicions que limiten la seva emancipació, com l'alta incidència dels embarassos i els matrimonis primerencs a Níger i a la regió. Per a ella, l'educació és la clau contra la violència que envaeix el país. Per això fa accions de sensibilització a les zones rurals de la regió de Dosso, incloent temàtiques sobre planificació familiar i utilitzant teatre participatiu.

Font: *The violent Truth: what children say about teenage pregnancy*, Worldvision, 2019. El nom de Zion és un pseudònim. Referència a Tanzània, *Las niñas embarazadas de Tanzania no pueden regresar al cole*, Pablo Moraga, 2017, *El País*, Planeta Futuro. // Font: *The Sahel Superheroes*, Oxfam a l'Àfrica de l'Oest, 2020.

The Sahel Superheroes, Oxfam. @Sylvain Cherkaoui/Oxfam

Hi ha dues estratègies més o trajectòries de natalitat minoritàries en aquestes regions, que són la d'endarrerir i la d'espaiar aquests tres moments: la primera relació sexual, la primera parella i la primera filla o fill. A l'Àfrica de l'Oest (i Àfrica de l'Est), un 10-15% de les dones endarrereixen l'entrada en la seva vida sexual fins als 25 anys, i a partir d'allà formen una família ràpidament. Segons aquest estudi, és possible que aquest grup sigui de dones amb estudis superiors o professionals que posterguen la maternitat. Per la seva banda, l'Amèrica del Sud i l'Àfrica de l'Est semblen espaiar aquells tres moments. Han experimentat un creixement en la seva població femenina (10-20%) cap a un model més gradual i espaiat entre la primera relació sexual, la primera parella i la primera filla o fill. És possible que el treball pels drets de les dones i de planificació familiar hagi contribuït a aquesta diversitat de trajectòries.

Aquest estudi no va analitzar patrons europeus, però, atesos els índexs decreixents de casaments, natalitat, i natalitat dins del matrimoni, podem deduir que la relació entre aquells tres moments analitzats està més distanciada, i fins i tot desconnectada.⁵⁹ L'Amèrica Llatina és la regió on més s'ha diversificat el patró de casament cap a unions consensuades, i

s'ha incrementat l'edat de casament i el nombre de persones no casades.⁶⁰

La convivència en un mateix país entre els que es casen aviat i els que tenen capacitat de postergar la seva vida familiar pot ser expressió d'una creixent desigualtat entre aquests grups, especialment a l'Àfrica subsahariana. El primer grup és més vulnerable al maltractament, explotació i violència. Els matrimonis primerencs tenen lloc sobretot en dones joves, a causa de tabús relacionats amb la virginitat i la formació d'una família. A molts països, s'espera que els homes joves reuneixin l'estatus econòmic suficient per mantenir una família (model del proveïdor familiar), i/o per pagar la dot, i per això aquests es casen més tard que les dones.⁶¹ En 17 països, l'edat legal per contreure matrimoni és menor en nenes que en nens.⁶²

El matrimoni infantil, que inclou qualsevol unió formal o informal en la qual almenys una de les parts sigui menor de 18 anys, és una realitat estesa en molts països, la majoria, subsaharians. Aquesta definició està basada en la Convenció de l'ONU sobre els Drets de la Infància, en què infància és qualsevol persona menor de 18 anys.⁶³ 1 de cada 5 dones joves al món es casen abans dels 18 anys. A

Níger, el 2017, un 28% de les dones es van casar abans dels 15 anys i un 76% abans dels 18 anys, comparat amb un 6% d'homes que ho van fer als 18 anys.⁶⁴ D'altra banda, l'Alt Comissionat de les NU per als Refugiats (ACNUR) defineix el matrimoni o unió forçada quan una o les dues parts no han expressat el seu ple i lliure consentiment.⁶⁵ A molts països, els matrimonis són planejats i pactats per les famílies d'origen, i no per les persones joves.

Pel que fa a la salut juvenil, les dificultats durant el procés d'emancipació es multipliquen a l'Àfrica i Llatinoamèrica. Aquests inclouen: malalties venèries, embarassos no desitjats, avortaments insegurs, més mortalitat en el part, afectació de la salut mental i emocional, o patir les conseqüències d'un conflicte o de la violència de carrer. L'homicidi per a un jove llatinoamericà és trenta cops més probable que per a un jove europeu.⁶⁶ I, tot i així, en certs contextos centreamericans, la violència es pot convertir en una trajectòria d'emancipació (Requadre 4). La violència és, sens dubte, motiu de fugida, d'expulsió, i força "autonomies", especialment en el cas de les dones. És causa tant de desplaçaments interns, en el mateix país, com en l'entorn urbà, on les persones es repleguen cap a un lloc privat -reconfigurant-lo, fent-lo col·lectiu- i abandonen l'espai públic.

Estudiant centreamericana. @kyle_devaras/unsplash

REQUADRE 4: VIOLÈNCIES COM A FACTORS D'EMANCIPACIÓ A L'AMÈRICA CENTRAL

Segons el testimoni de la persona entrevistada, la violència és un factor d'emancipació o transició a una vida independent, i pot actuar tant "per expulsió", com a fugida de la violència, com per "acolliment" d'una forma i mitjà de vida.

"Quan veus una bossa negra amb fulles al carrer, què veus?", em preguntava una amiga; "una bossa d'escombraries". "Jo hi veig un cos" -i sempre serà així-

Hi ha el cas de les dones que migren a Ciutat de Mèxic, al sud del país, o als Estats Units, en una emancipació forçada del nucli familiar, fugint de la violència, que impacta durament en la forma de viure. És inestabilitat en absolutament tot. I afecta la manera en què les dones habiten –o no habiten– l'espai públic: els carrers, els jardins, la nit, la reconfiguració de les seves cases.

"La violència construeix determinades formes de comunitat i del teixit social. Reconfigura l'espai públic i el privat. No és un factor extern que arriba a la ciutadania: és totalment dins." Vist des d'un altre angle completament diferent, no com un factor que expulsa sinó com un factor que crea comunitat, la violència es converteix en un mitjà més per guanyar-se la vida:

"Quan penses en un multimilionari i en com accedir al mercat del luxe, probablement et sents més a prop del narco que de Jeff Bezos."

Font: entrevista a una jove mexicana, Oxfam Intermón, 2022

Són múltiples i de molt variada naturalesa les vulnerabilitats que es poden produir en la transició a l'edat adulta.⁶⁷ Entre elles, destaca l'impacte en la salut mental i emocional de les persones joves, amb dades alarmants ja abans de la pandèmia per COVID-19, i ara encara més greus, com vam

evidenciar més endavant en aquest informe. L'Ana, la jove mexicana entrevistada per a aquest informe, reflexionava sobre l'estrès i impacte de la incertesa constant, de la precarietat, i de la divisió sexual del treball en la salut juvenil.

REQUADRE 5: EMANCIPACIÓ I SALUT: "LA MEVA GENERACIÓ S'ESTÀ INFLAMANT"

"Crec que aquesta frustració constant, fins i tot en les persones joves de les famílies més adinerades, imaginem que menys afectades, té un impacte emocional enorme. (...) Aquestes ansietats col·lectives que no s'esmenten tenen fortes conseqüències en les nostres vides: la inseguretat de viure, sense prou diners, sense disposar d'una casa pròpia on tenir les teves plantes... Té un impacte fonamental en la nostra salut... La meva generació sempre viu en entorns d'incomoditat: sempre vivim incòmodes. Sense temps de qualitat per mantenir xarxes socials, persones properes... amb excés de feina i autoexigències –múltiples feines per tenir prou ingressos o per fer mèrits– que no permeten temps de reflexió i contemplació, de connexió amb l'essència humana... La precarietat també fa que les persones joves ja no inverteixin emocions ni atencions en els espais que habiten, perquè saps que te n'aniràs quan el propietari vulgui o els teus roomies [companyes/s de pis] et canviïn la clau de l'entrada. (...) Apareix la soledat, problemes de salut, depressió, ansietats... La meva generació s'està inflamant. Aquests problemes sistèmics –precarietat laboral, divisió sexual del treball, cures...– s'estan cosificant en nosaltres."

Font: entrevista a una jove mexicana. Oxfam Intermón, 2022

Finalment, pel que fa a la participació social i política de la joventut, hi ha diversos indicadors importants d'autonomia personal. L'edat de vot n'és un, fixada en la majoria de països en els 18 anys, encara que en alguns països europeus i llatinoamericans baixa fins als 16 anys, com a Àustria, Brasil, Malta o Perú. Altres edats importants des de la participació social i política són l'edat obligatòria en la qual s'entra a les forces armades, l'edat legal de responsabilitats penals o l'edat en què es permet conduir.

Les persones joves participants en els grups de discussió mantinguts en el marc d'aquesta investigació valoraven molt la llibertat

democràtica i cultural. Per exemple, parlaven d'apreciar la llibertat de pensament i el respecte per la diversitat sexual i de gènere, que es troba a grans urbs com ara Barcelona. L'emancipació es converteix en una recerca de desenvolupament de la identitat.⁶⁸

"Vaig arribar a Barcelona als 18 anys per estudiar, i també per ampliar horitzons per la meva identitat sexual, ja que no tenia llibertat de ser jo mateixa a [municipi de Barcelona]." (Grup grans urbs, Barcelona, 2021).

EUROMEDITERRANI O SUD D'EUROPA	L'ÀFRICA DE L'OEST I AMÉRICA LLATINA (PAÏSOS DE RENDA BAIXA ALC)
L'Àfrica de l'Oest i Amèrica Llatina (països de renda baixa ALC)	Trajectòria educativa més aviat curta
Educació primer, feina després	Educació i feina simultanis
En contextos de crisi o pobresa, la principal estratègia d'inversió emancipadora és tornar a estudiar (i, en menor mesura, migrar).	En contextos de crisi, pobresa o conflictes armats, la principal estratègia d'inversió emancipadora és migrar.
Família nuclear. L'èxit residencial és tenir casa pròpia per poder formar una família.	Família extensa. Se segueix vivint amb les famílies d'origen, amb nova família o sense.
La natalitat és tardana i baixa. La maternitat és posposada per aconseguir una posició laboral relativa bona. La família d'origen dona suport a causa de la falta de serveis públics infantils.	La natalitat és primerenca i alta. La maternitat impedeix (o precaritza) la continuació educativa, i l'entrada laboral. Les estratègies són endarrerir-la o graduar-la.

DESIGUALTATS I EMANCIPACIÓ

LA MIGRACIÓ INTERNACIONAL COM A MODEL D'EMANCIPACIÓ GLOBAL

A l'apartat anterior hem presentat diferents models d'emancipació al món, amb les seves semblances i diferències. Aquesta secció analitza específicament la migració internacional com una estratègia d'emancipació... què passa amb l'educació, amb la feina, amb la vida familiar, en aquestes circumstàncies?

EL PROCÉS D'"EMIGRAR PER EMANCIPAR-SE"

De cada 3 persones migrants, 1 és una persona jove, menor de 29 anys: 75 dels 232 milions de persones migrants al món són menors de 29 anys (32%).⁶⁹ A molts països, com els que estan sota conflicte, violència o inestabilitat, els que limiten amb altres de renda més altes, o els situats dins de rutes migratòries, emigrar a un altre país constitueix una de les possibles estratègies d'emancipació juvenil. Al Marroc, un 8,6% de la població total emigra; un 9,3% a Mèxic. A El Salvador, la xifra puja a un 24,8%: 1 de cada 4 persones deixa el seu país per buscar una vida millor.⁷⁰

A molts països, la migració representa una millor oportunitat d'emancipació que la transició educació-feina, en la qual s'inverteix a estudiar per obtenir una futura feina. Aquesta transició educació-feina no funciona per a moltes persones joves, i això els porta a optar per la migració internacional.⁷¹ La recerca d'oportunitats era una raó freqüent compartida per les persones joves que formaven part dels grups de discussió a Catalunya:

Pel país, que no donava res, saps? Allà treballes tant, fas totes les coses, no menges bé, saps? Vas a treballar tot el dia i guanyes 10 euros. Tinc 5 germans, bé, soc el cinquè, el més petit de casa, i em vaig haver d'escapar. Em vaig escapar. Vaig venir aquí i ara estic bé. Vaig venir amb un amic que coneixia, també era menor, els altres eren majors d'edat. Perquè jo vaig venir en pastera, tampoc vaig venir en avió ni res. (Grup persones migrades i racialitzades, Lleida, 2021)

El món dels immigrants és una situació molt trista perquè, a veure, tu podries treballar i estudiar al teu país. Però què passa, que els diners dels nostres països, almenys a Llatinoamèrica ens els roben molt. Tot el que s'hauria de destinar a educació, ho roben i s'ho queden per al Govern... En canviar de país, vaig notar molta diferència... Avui li comentava a la noia de la Fundació Joia que em semblava molt bé aquesta fundació, que hi ha una orientadora laboral que t'ajuda a buscar feina, a trobar cursos, també hi ha cursos subvencionats. A Colòmbia no n'hi ha. I per això sortim del nostre país per buscar oportunitats en una altra banda. (Grup diversitat funcional, Barcelona, 2021)

A l'Àfrica de l'Oest, a Ghana, un estudi recent sobre les aspiracions de joves rurals al país va trobar que les persones joves equiparaven el treball familiar en l'agricultura a pobresa, i que les seves dues opcions de futur eren, o bé treballar en el sector informal creant el seu propi negoci, o bé seguir estudiant i accedir a un treball assalariat en el sector formal. Aquesta segona opció era més una aspiració de joves amb educació secundària. Els reptes amb què es trobaven per a l'opció de negoci

Jove llatinoamericà. @thevoncomplex/unsplash

propi era la necessitat d'inversió, mentre que la falta de contactes o "xarxes" limitava l'entrada al sector formal. Malgrat els estudis, "els que coneixen els grans homes sempre aconseguen la feina", deia un jove de 22 anys entrevistat en aquest estudi.⁷²

Al Marroc, un altre estudi va analitzar les aspiracions juvenils en les millores laborals del sector agrícola, com ajudes més grans al món rural i més serveis públics i infraestructures.⁷³ En zones no irrigades, l'època seca ofereix poques oportunitats de feina, la qual té una naturalesa molt estacional. Altres estudis apunten que l'entrada de països com Mèxic en una economia global oberta (ex. Tractats de lliure comerç) ha implicat un abandonament de models d'agricultura i indústria nacionals que eren forts, i una menor capacitat de competir amb altres països.⁷⁴ Les persones joves entrevistades parlaven amb certa nostàlgia d'un món rural que sí que oferia opcions d'emancipació viables en el passat a Mèxic, quan les famílies podien guanyar-se la vida durant l'època de la collita.

També a l'Amèrica Llatina, a la zona fronterera de Bolívia amb l'Argentina, un estudi va observar

com la migració per treballar funciona com una alternativa atractiva a la continuació d'estudis per a la joventut. Les persones joves utilitzen la migració com un pont entre ser part de la família d'origen i formar-ne una de pròpia, ja que permet estalviar mentre es manté el suport a pares i resta de familiars amb l'enviament de remeses.⁷⁵

A molts països, **la migració** permet a **les persones joves rurals** diversificar les seves opcions d'emancipació si ho comparen amb les poques opcions que ofereix la seva zona rural d'origen, que són, majoritàriament, l'agricultura o el petit comerç en el sector informal (Taula 5). Les opcions s'amplien per als que decideixen fer el pas de traslladar-se a un centre rural o urbà o fins i tot a la capital, però, com mostra el cas de Ghana, la creació d'un negoci propi o l'entrada al sector formal tampoc són senzilles. De vegades, la pobresa rural es transforma en una pobresa urbana de suburbis. **La migració internacional aleshores esdevé una sortida per a la població jove.**

TAULA 5: ITINERARIS D'EMANCIPACIÓ PER A LA PERSONA JOVE RURAL

- **Romandre a la zona rural**, deixar d'estudiar i treballar en agricultura o petit comerç
- **Traslladar-se a un centre rural o urbà** per treballar i/o seguir estudiant
- **Emigrar a la capital** per treballar i/o seguir estudiant
- **Emigrar a l'estranger** per treballar.

Font: elaboració pròpia segons els estudis de Bolívia, Ghana, Marroc i Mèxic

L'estratègia d'emancipació no sempre té èxit a l'hora de buscar estabilitat econòmica, i crea tensió i frustració. Com reflexionava l'Ana, la jove mexicana (2022):

Jo tinc família migrant als Estats Units. Hi van arribar als anys 70, i l'emancipació per a ells era pagar els seus comptes, aconseguir tenir una assegurança mèdica –als Estats Units!– o accedir a la universitat. Avui sabem que només la tercera generació de migrants als Estats Units està accedint a estudis universitaris.

Segons l'entrevistada, quan avui les famílies de classe mitjana-alta inverteixen en aquest tipus de migració, perquè les seves filles i fills estudiïn als Estats Units o a Espanya:

És perquè tinguin un futur millor. Però això no necessàriament és així. I un altre cop hi ha frustració, xoc. I més quan el retorn a la casa familiar després d'haver migrat es veu com un fracàs.

Per a Sohail, un dels joves que col·labora amb aquest informe, migrar internacionalment li va suposar, a més de separar-se de la seva família amb 17 anys, viure en 20 països diferents en 4 anys, creuar Europa a peu, i arribar a Espanya. Després de 2 anys a Barcelona, treballa 12 hores al dia, sense gens de temps lliure.

La migració té efectes fonamentals en la trajectòria familiar, i a l'hora de decidir on i quan establir-se i formar una família.⁷⁶

Les persones joves poden migrar per raons econòmiques, educatives, per conflictes, explotació i tràfic, persecució política o per crisis

mediambientals. Un estudi sobre persones joves refugiades a Jordània i Uganda alerta sobre com aquestes persones joves sentien que les seves trajectòries vitals es congelaven de sobte, i les seves aspiracions de futur quedaven trencades, o en el millor dels casos, endarrerides. Com apuntaven aquests dos joves congoleesos de 18 i 19 anys:

Ser refugiat ha afectat els meus plans, m'ha portat enrere [...] He tornat a zero. Soc com un nen petit tornant a començar.

[...] No em puc casar si no tinc pau. Quan tingui pau, em casaré.⁷⁷

DESIGUALTATS EN L'“EMANCIPACIÓ PER MIGRACIÓ” A ESPANYA

A Espanya, l'arribada de joves d'altres països mostra comportaments i velocitats en els processos d'emancipació diferents dels de la població jove autòctona.

És important distingir entre joves immigrants que han vingut sense família, joves immigrants que han vingut o que s'han reagrupat amb les seves famílies, i filles i fills d'immigrants que ja han nascut a Espanya. En aquesta secció ens centrem en el primer i segon grup: **la situació de la joventut immigrada acabada d'arribar a Espanya, amb acompanyament familiar o sense**. És on més diferències s'observen amb relació a la població autòctona, segons dos estudis de 2008 i 2018.⁷⁸

La majoria de reagrupacions tendeixen a ser progressives. Primer arriben les mares i/o els pares. Després les filles o fills grans, i més endavant els petits, normalment quan ja són autònoms

Ariadna, a la seva casa de Lleida. @Pablo Tosco/Oxfam Intermon

i suposen menys reptes en termes de cures i conciliació per a les mares o pares immigrants. També hi ha tendències depenent de les regions de procedència. Per exemple, en països amb cultures més conservadores cap a les dones, com ara el Marroc, aquesta progressió pot incloure una arribada de la part masculina de la família anterior a la femenina.⁷⁹ Per a aquest grup de joves immigrants que han vingut a Espanya amb les seves famílies o s'han reagrupat aquí amb elles, lògicament les polítiques de reagrupació familiar existents són clau en el seu procés d'emancipació per migració.

Analitzant la situació de les persones joves migrades amb acompanyament familiar o sense, vegem primer **la taxa d'emancipació residencial**. Segons dades de 2008 a 2015, la taxa d'emancipació

residencial de la població nascuda a l'estranger resident a Espanya duplica la de les persones joves autòctones (Taula 6). Això es deu al fet que, excepte en el cas de menors d'edat, les persones joves immigrants que arriben soles ja estan "emancipades", per defecte, ja que no tenen més opció que buscar una casa –i una vida– noves. En molts casos, la família en el país d'origen acostuma a rebre ajuda econòmica mitjançant remeses, més que enviar ajuda. Al mateix temps i per al mateix període, la baixada en la taxa d'emancipació residencial de joves immigrants va ser molt més acusada que la de la joventut nascuda a Espanya.

TAULA 6: COMPARATIVA DE L'EMANCIPACIÓ RESIDENCIAL ENTRE POBLACIÓ JOVE AUTÒCTONA I IMMIGRANT

EVOLUCIÓ DE LA TAXA D'EMANCIPACIÓ RESIDENCIAL POBLACIÓ 16-29 ANYS. 2008-2015								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TAXA D'EMANCIPACIÓ	26,0	25,7	24,9	24,5	23,4	22,7	21,9	20,8
TAXA EMANCIPACIÓ POBLACIÓ	19,6	19,9	19,6	19,6	18,9	19	18,4	17,2
TAXA EMANCIPACIÓ POBLACIÓ NASCUTA A L'ESTRANGER	52,2	48,8	47,2	44,8	42,7	39,8	38,8	38,2

Font: Emancipació residencial: el cost d'accés només conta part de la història, Eva Gracia i Joffre López, 2018

Respecte al **col·lectiu de joves immigrants acompanyat amb famílies** vivint a Espanya, se sap que abandonen la llar d'origen abans que la població jove autòctona. Aquest fenomen està més estès en joves d'origen llatinoamericà i menys en els que són d'origen asiàtic; i més en dones joves que en homes. Les raons d'emancipació varien segons l'origen. Mentre que la joventut autòctona se'n va de casa majoritàriament per estudis, la persona immigrant al·lega raons laborals, o personals, com anar-se'n a viure amb la parella.⁸⁰

La població immigrant té una forma diferent de veure la família basada en una convivència de família extensa. Això es distancia de la pràctica espanyola, en què les persones joves tenen expectatives de vida soles o en família nuclear (parella, i potser filles/s). Segons un estudi de Càritas (2020), un 26% de llars immigrants tenien presència de família extensa, una xifra superior a la de la població autòctona.⁸¹ És el cas d'aquest jove, que deixa entreveure el concepte que algunes autores han anomenat "interdependència" entre generacions:⁸²

Mantens la unitat familiar mentre tens la teva pròpia privacitat, m'entens? O fins i tot els teus pares viuen a la mateixa urbanització, no fa falta que estiguem a la mateixa casa. Però, tard o d'hora, igual com necessito els meus pares ara, de grans els pares em necessitaran a mi... Els meus pares volen acabar vivint un altre cop al Marroc... Jo no. A mi m'agrada molt Espanya. La meua vida ha estat aquí. Però si tard o d'hora els pares se n'anessin a viure al Marroc, jo també hauria d'anar a viure amb ells. (Grup persones migrades i racialitzades, Lleida, 2021)

Si la persona jove migrant no té família o persones conegudes del seu lloc d'origen al país d'acollida, la migració pot implicar un menor control familiar i una llibertat més gran d'escollir o canviar valors culturals. En altres ocasions, aquest control es manté.

El component cultural pesa molt en el meu cas, sobretot sent dona encara és més complicat. També soc musulmana. (Grup persones migrades i racialitzades, Lleida, 2021)

També hi ha patrons diferenciats d'inici de maternitat. Les dones estrangeres que resideixen a Espanya són mares més joves i tenen més filles o fills que les espanyoles. Tot i així, aquelles que van arribar a Espanya sense descendència tenen el primer descendent més tard que les espanyoles, en un efecte invers. Per a les joves que van arribar a Espanya sent nenes, la seva primera filla o fill encara és més tardà que el de les espanyoles.⁸³ L'única excepció són les joves marroquines amb baix nivell d'estudis, que sí que tenen més descendència. **La trajectòria migratòria altera, per tant, la trajectòria familiar,** i és probable que les condicions per a poblacions immigrants a l'hora de tenir filles i fills siguin més difícils que per a la població autòctona, atesa la centralitat de la família en el model euromediterrani. Una jove d'un grup de discussió explicava:

Vaig néixer a Colòmbia i als 15 vaig venir a Catalunya perquè la meua mare viu aquí. A partir dels 19 anys vaig començar a viure sola a Barcelona i vaig trobar feina. Ara tinc 3 fills. Em vaig mudar a Lleida per estar més a prop de la

Jove llatinoamericà. @cartayen/unsplash

meva mare, però també perquè a Barcelona els pisos són més cars. A Lleida em costa molt trobar feina i de moment estic vivint de l'atur dels últims anys treballats i llogo una de les habitacions del pis. (Grup persones migrades i racialitzades, Lleida, 2021)

L'emancipació educativo-laboral també va a diferents velocitats.

Les persones joves del grup de persones migrades i racialitzades (Lleida, 2021) es queixaven d'un tracte diferent entre persones joves immigrants i autòctones a l'hora de rebre les orientacions per continuar els seus estudis:

La gent que va a cycles acostuma a ser gent com nosaltres o gent que ha vingut de fora, i és com, d'acord, aquest no farà un batxillerat, que faci un cicle, m'entens? Els meus amics, els que fa 5, 6, 7 anys que són aquí, tots estan en cicles; molt pocs... en conec un que va fer un batxillerat i el va suspendre l'any passat i ni tan sols el van intentar ajudar, sabent que ell no dominava l'idioma ni res...

Si te n'adones, la mà d'obra acostuma a ser de gent com nosaltres [immigrants]. La mà d'obra és el que ells necessiten [...] Un mecànic... És veritat que si té el seu taller pot disposar de força més diners i altres coses, però ell treballarà de mà d'obra per a una altra persona que ha tingut uns estudis i tot això, i aquella persona serà d'aquest país [Espanya] i el que treballa al taller serà l'immigrant que ha fet un cicle de mecànica.

Hi ha discriminació educativa i laboral sistèmica que corrobora aquesta percepció de racisme en el grup de discussió? L'informe Foessa, amb dades de l'INE, compara la població autòctona

i la migrant, i suggereix que el nivell d'estudis és molt semblant. El 2017, hi havia un nivell similar de persones autòctones i immigrants sense estudis (8% d'espanyols versus 6,7% d'estrangers), amb formació primària (14% versus 13,5%), secundària (29% versus 26,7%), amb formació professional (8% versus 5,7%) i amb estudis universitaris (29% versus 23%).⁸⁴ La diferència es troba en el grup que només acaba batxillerat, on hi ha moltes més persones estrangeres que espanyoles (25% d'estrangeres versus 12% d'espanyoles), amb la subseqüent limitació d'opcions laborals. A més, els homes joves d'origen estranger amb famílies de nivell educatiu inferior a secundària tenen més probabilitat d'absentisme escolar,⁸⁵ i també d'abandonar els estudis.⁸⁶

En aquest sentit, sí que existeix per a la població jove immigrant que procedeix de països més pobres el que s'ha anomenat una "dualització educativa", que alhora condueix a una "dualització laboral". Al mateix temps, la immigració jove procedent de o entre països de renda alta segueix clarament altres patrons.

Tot i així, la via educativa no és la principal via de segregació si la comparem amb la "**dualització laboral**", la que es produeix en el món del treball. Segons dades de 2020 a Espanya, la força de treball estrangera és contractada principalment en els grups professionals de menor qualificació, com el d'ocupacions elementals (6 de cada 10 persones treballadores estrangeres ho fan en aquesta ocupació –un 62,25%–), o el dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors, amb un 15% de contractació estrangera. En aquesta ocupació, de restauració i serveis personals, també es concentra gairebé el 45% de la contractació de persones joves (44,88%). Són ocupacions que concentren, a més, un volum de contractació temporal més gran.⁸⁷

La principal via de discriminació es produeix mitjançant els permisos de residència i de treball, difícils de tramitar i d'obtenir, i que aboquen la població immigrant bé directament a l'economia informal, bé a treballs més mal remunerats i més precaritzats, com aquells de difícil cobertura desestimats per la població autòctona, com assenyalem al paràgraf anterior.

La dificultat i lentitud burocràtiques a l'hora d'aconseguir homologacions i convalidacions d'estudis també contribueix i impedeix la lliure competència, en condicions justes i iguals, de la població estrangera amb la població treballadora espanyola de similar qualificació.⁸⁸

Per tant, les persones immigrants amb estudis superiors no aconsegueixen accedir al segment laboral que els correspondria pels seus estudis, sinó que són reubicades en segments inferiors. Aquesta segmentació perdura durant anys, sense molta opció de millora, per les traves burocràtiques.⁸⁹ El fenomen es produeix, sobretot, amb dones. En països de renda alta, hi ha més sobrequalificació en dones immigrants que en homes immigrants. El perfil són dones amb estudis terciaris, que treballen en neteja, salut o cures. Les dones cobren menys que els homes en la població general, però aquesta bretxa s'accentua encara més entre homes i dones migrants.⁹⁰

Una altra desigualtat comentada en els grups de discussió era les dificultats afegides d'assegurar un habitatge per a la població immigrant a causa dels requisits i tràmits.⁹¹ Hi ha pràctiques abusives per part de moltes agències immobiliàries en la quantitat de diners que es demana per avançat i que en molts casos no és legal. A això s'hi suma la falta d'intermediació i suport a qui lloga, per part d'aquestes agències immobiliàries, davant situacions d'abús per part del propietari o propietària. Les persones dels grups focals afirmaven que és habitual trobar-se amb actituds racistes tant d'agències immobiliàries com d'arrendadores/s, i que "quan veuen noms i cognoms estrangers posen traves i excuses que dificulten els tràmits". "Hi ha diferències de tracte entre joves del 'nord i del sud', fins i tot dins d'Europa (Suècia versus Itàlia), amb especial èmfasi en el color de la pell i idioma com a elements de discriminació." "Són una màfia", era un dels comentaris del grup. Davant dels abusos, les persones joves entrevistades es movien per xarxes alternatives per a la recerca d'habitatge, evitant les immobiliàries. Però això genera xarxes de suport mutu endogàmiques, cosa que implica més traves per integrar-se per part de la població immigrada.

EMANCIPACIONS PER LGTBQIA+FÒBIA: DE SORTIR DE L'ARMARI AL "SEXILI"

Un altre grup que pateix discriminacions afegides durant l'emancipació són les persones joves amb diversitat sexual i de gènere. De vegades, la migració suposa l'última opció cap a la seva autonomia.

Les persones LGTBQIA+ transiten per dos processos d'emancipació complexos: el personal i el social. **El personal** representa poder reconèixer-se com qui s'és, i poder viure un projecte de vida

desitjat, i **el social**, el d'enfrontar-se a un món que els discrimina. Es produeixen situacions de maltractament familiar, discriminació institucional especialment en els sistemes educatiu i de serveis socials, i una discriminació social generalitzada que afecta el seu accés a la feina, l'habitatge i la seva pròpia autoestima.

David, passejant per Barcelona. @Pablo Tosco/Oxfam Intermon

Moltes persones dels col·lectius LGTBQIA+ se senten obligades a demorar aquests processos en el temps per la poca acceptació familiar i social que existeix. Com comentava una persona trans en un dels grups de discussió:

A mi m'hauria agradat emancipar-me abans perquè segurament hauria començat la meua transició abans. (Grup col·lectiu LGTBQIA+, Barcelona, 2021)

Hi ha persones del col·lectiu a les quals resultarà difícil o impossible fer el pas. A molts països, el risc de fer-ho és desproporcionat. 72 països penalitzen per llei les persones LGTBQIA+ i en 11 ho fan amb la pena de mort.⁹² A qualsevol país existeix estigma i discriminació, i per això hi ha qui no tindrà més opció que mantenir-se en la negació pròpia, en l'acceptació de la discriminació i d'una vida no desitjada.

L'estigma i la discriminació tenen un **greu impacte en la salut mental i emocional de les i els joves LGTBQIA+, i en les seves vides**. Segons dades de l'Organització Mundial de la Salut (OMS), **el suïcidi va ser la 4a causa de mort entre les i els joves de 15 a 29 anys el 2019**. Taxes de suïcidi que són més altes en aquells grups de població que pateixen discriminació i estigma com, segons l'OMS, **les persones LGTBQIA+ i les persones migrants**. Res estrany quan es consideren factors de risc clau durant l'adolescència i joventut "l'exposició a l'adversitat, la pressió per adequar-se a companyes/s i l'exploració de la pròpia identitat". Factors tan presents en els processos i transicions per les quals passen les persones joves diverses reflectides en aquest informe, i com pot llegir-se més endavant en aquesta mateixa secció.⁹³

El requadre recull relats del cas concret de les persones joves trans.

REQUADRE 6: 6. JOVES TRANS: DISCRIMINACIONS AFEGIDES DURANT L'EMANCIPACIÓ

Família. Vaig començar a fer esforços per sortir de casa molt aviat, perquè era un entorn molt tòxic... I als 23, al final, en una desesperació per... perquè no tenia estudis, no tenia feina, no tenia res, doncs vaig anar a demanar ajuda a serveis socials. Estava vivint una situació d'assetjament a casa, i volia marxar, però no podia. Bàsicament no em van ajudar, així que dels 23 als 27 vaig estar entrant i sortint d'albergs i dormint al carrer. I anys després d'haver-los denunciat per maltractaments, m'he vist obligat a tornar a casa dels pares.

Habitatge. Als 20, vaig començar a viure en una habitació compartida, un llit. Era una habitació que llogaven dues persones i l'havia de compartir fins que la propietària es va adonar que era trans, i em va dir que havia de marxar del pis perquè era com la típica poma podrida que convertiria les persones que hi havia al pis en nois trans. O que podia abusar de les noies.

Educació. Hi ha famílies que envien el fill o la filla trans a campaments de l'Opus... I tota la meva adolescència ha estat difícil, tant personalment com a l'escola. A l'escola, he tingut molts problemes amb professors i alumnes, perquè entre que m'insultaven i em feien bullying per ser ucraïnès, i perquè era trans, doncs això...

Serveis socials. Jo vivia sotmès a tota mena de maltractaments, així que volia sortir d'allà. Tampoc no hi havia ajuda de l'escola o de serveis socials o psicòlegs; a mi em portaven al psicòleg, per això tampoc tinc gaire bona relació amb els serveis de psicologia, perquè mentre jo anava al psicòleg, patia maltractaments i mai no va saltar una alarma... El tema dels nens desatesos o maltractats o abusats dins de la família és una cosa supernormal i supernaturalitzada. [Una altra és que] per desgràcia, pel tema COVID no hi havia famílies d'acollida.

Feina. Buscar feina m'ha costat, sobretot quan no tenia el DNI canviat. Vaig començar la transició anant al psicòleg des dels 16 anys. Vaig trigar molts anys a canviar el DNI. Com demana la llei, fins que no vaig tenir dos anys d'hormones no vaig aconseguir el canvi en el DNI... Vaig tenir una feina en què patia assetjament. No tenia el DNI canviat... els vaig dir que al meu contracte possessin els papers legals, el meu DNI, però que em tractessin per [nom sentit]. No volien. No em deixaven canviar al vestidor dels homes. I va arribar un moment que l'assetjament era tan, tan extrem, que vaig fer un intent autolític bastant greu, del qual m'han quedat seqüeles a la cama.

Personal. Si comparo amb un noi CIS... l'autoestima... Si amb 12 anys hagués tingut la facilitat de comptar amb bloquejadors, hormones, el DNI canviat, doncs tindria més seguretat a l'hora d'enfrontar-me a una simple entrevista de feina, sent tu mateix, sense haver d'explicar tota la teva vida a algú que no coneixes de res... No hauria hagut de suportar insults a l'institut, intents d'abusos sexuals... Hauria estat més fàcil tirar endavant els estudis, buscar una feina digna, no anar de repartidor de publicitat, de cuiner, agafar el que fos de contracte en contracte.

Font: grup de discussió col·lectiu LGBTQIA+, Barcelona, 2021, Oxfam Intermón. Nota: extractes recollits de diverses persones trans.

Per a moltes persones joves en aquest col·lectiu, que batallen no solament contra la família sinó contra la societat, l'única opció serà migrar allà on l'obertura cap a una societat igualitària és més gran. El "sexili" és una situació de migració causada per l'orientació sexual o la identitat de gènere. Les persones joves es veuen forçades a deixar el seu país d'origen per patir violència, persecució, discriminació o censura. Un altre cop, aquesta no és una migració desitjada. En molts casos, no està en joc tenir un "futur millor" sinó tenir un "futur possible", amb opcions de treballar, ser qui es vol i estimar qui es desitja.⁹⁴

La jove mexicana entrevistada (2022) treballa amb joves de comunitats LGTBQIA+ al seu país i apuntava que hi ha una emancipació que té a veure amb la identitat. La jove observava com moltes persones joves migren dels seus llocs d'origen fugint de la repressió social i la condemna: durant la pandèmia, hem vist que la criminalització de la identitat ha estat un factor clau de migració i d'emancipació molt extrem. Aquestes persones es van trobar tancades en unes llars que les rebutgen –en molts casos violentes–, on no podien compartir emocions bàsiques en família.

A l'Amèrica Llatina, hi ha moviments migratoris entre països altament homòfobs i trànsfobs, i cap a països més oberts que actuen com a receptors, com ara Xile.⁹⁵

A Catalunya, s'ha estudiat com aquest moviment migratori es produeix entre poble i ciutat, ja que aquesta última proporciona la llibertat i l'anonimat que un poble no ofereix. La sortida de casa és vista com una emancipació necessària i forçada, més que com una opció. Factors com la sensació de control i la família actuen com a al·licients per deixar el niu familiar i/o migrar, mentre que la llibertat, la visibilitat i el reconeixement dins de la comunitat LGTBQIA+ i una societat més oberta esdevenen pols urbans d'atracció.⁹⁶ Simplement, es decideix marxar lluny del lloc d'origen. Com ens comentaven aquestes dues persones joves:

A mi el que més em va motivar va ser per poder ser jo, pel tema de la transsexualitat, i per donar l'oportunitat de sortir de... jo soc d'un poble petit i me'n volia anar a la ciutat, veia que allà no tenia futur. Me'n vaig anar a Madrid. I després el que em va fer tornar enrere va ser l'anorèxia. (Grup de discussió diversitat funcional, Barcelona, 2021)

Quan va arribar la pandèmia, en haver d'estudiar

des de casa, la cosa es va posar tensa, jo mai m'he portat bé amb la meua mare... Va acabar la pandèmia i vaig buscar... una espècie d'Erasmus, però de voluntari. I amb 18 anys vaig ser a Lituània un any... tot va començar pel tema trans, perquè jo volia ser una noia i el meu pare estava ben col·locat en el Govern d'Espanya, i jo era l'ovella negra de la família... I el que em va fastiguejar de serveis socials és el que van trigar a ajudar-me. Perquè si haguessin actuat als 16 anys no hauria hagut d'anar-me'n a Lituània, ni a Suïssa, i no hauria hagut d'haver fet tot aquest procés, tan jove, de madurar tan ràpid. (Grup de discussió diversitat sexual i de gènere, Barcelona, 2021)

Les persones trans del grup de discussió demanaven no haver d'estar gairebé 3 anys (cas català) per tenir un document que digui: ets tu, perquè ets tu. I que les persones trans menors d'edat tinguessin el dret a la seva identitat (canvi de nom en el DNI, accés a bloquejadors...), sense haver d'esperar als 18 anys. Perquè a l'hora de buscar feina, molts llocs et poden rebutjar. També demanaven equiparar les ajudes socials de dones víctimes de violència de gènere: fins que no em canviïn el DNI, a serveis socials em diuen que no em poden aconseguir un pis protegit perquè la violència masclista no és il·legal si és contra persones no reconegudes com a dones.

Un altre aspecte és el d'assegurar serveis de salut mental al col·lectiu LGTBQIA+. Així com a mínim la situació milloraria fins al nivell dels problemes d'emancipació que té tot el món, lloguers elevats o el que sigui. Sobretot, donar suport a menors en situació de maltractament familiar. Educar famílies i societat és crucial, amb xerrades escolars obligatòries com empara la llei, no optatives.

EMANCIPACIONS I DIVERSITAT FUNCIONAL: ENTRE LA SOBREPOTECCIÓ FAMILIAR I L'EXCLUSIÓ SOCIAL

El col·lectiu de joves amb diversitats funcionals, físiques o mentals, també s'enfronta a una capa afegida de discriminacions en el seu procés d'emancipació, que afecta àmbits clau com l'educació o la feina (vegeu requadre 7). En molts casos, la discapacitat que pateixen crea un nivell de dependència tan alt de la família, o dels serveis socials, que limita i reverteix les opcions d'emancipació. Com comentaven dos participants d'un dels grups de discussió de diversitat funcional (Barcelona, 2021):

És això que dius... necessito sentir-me lluny d'ells per adonar-me'n. Perquè quan soc a casa dels pares entro en una depressió de la qual no en surto, és un bucle. M'ho fan tot: em cuinen, em renten la roba, em fan el llit, m'avisen quan he de prendre'm la medicació, m'avisen quan m'he de dutxar, m'avisen de tot, i arriba un punt que... ara estic de baixa, i he de fer uns tràmits i no sé com fer-los. I m'agradaria tenir el meu espai.

S'agraeix tot el que els pares fan per tu, però arriba una edat en què un vol fer la seva vida,

prendre les seves pròpies decisions, tens els teus gustos i a vegades els pares no hi estan d'acord, i aleshores tens ganes d'emancipar-te per evitar problemes amb els pares.

La diversitat funcional de vegades provoca que el procés d'emancipació s'aturi, o es reverteixi. Això causa que l'emancipació per emigració per a aquest col·lectiu resulti més complicada:

Tinc trets de molts trastorns, però no saben quin trastorn encaixa més amb la meva patologia... Em vaig emancipar a casa dels meus avis durant tres mesos, però vaig haver de tornar perquè vaig tenir una recaiguda. Actualment no treballo, estic de baixa, justament per això, perquè tinc ansietat i altres coses. (Grup de discussió diversitat funcional, Barcelona, 2021)

REQUADRE 7. JOVES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL: DISCRIMINACIONS AFEGIDES DURANT L'EMANCIPACIÓ

Educació. On més em va afectar va ser en la carrera, en fer pràctiques amb persones amb TCA (trastorns de conducta alimentària). En saber que jo tenia TCA... pensaven que faria que les persones tinguessin més anorèxia, més bulímia. Em van canviar a oncologia, que no m'agradava gens.

En conec bastants que tenen l'ESO, el grau mitjà, i gràcies. Un grau superior, també el tenen uns quants. Universitaris, poquíssims. Molt pocs, molt poques persones sordes arriben a la universitat.

Família. En aquell moment no em trobava gaire bé, era al [centre de salut mental]. Va ser per l'autoingesta i ell [parel] seguia pressionant-me. I era com... no comprens que en aquest moment no estic bé, que estic passant per un problema psicològic del qual no em vaig poder fer càrrec quan era a [país d'origen], i ell em deia que era una ximpleria que anés al psicòleg, que no m'ajudaria en cap sentit.

Convivents. En la convivència el més prioritari era el tema de l'alimentació, tafanejant els armaris, les típiques bromes de si menjo amanida com un anorèxic... Sí, i la veritat que ara... no acostumo a dir-ho, i a veure, doncs la nevera segueix... ara estic una mica millor però no m'agradaria tornar a compartir pis.

Feina. Jo només vaig fer fins a segon d'ESO, no podia anar a l'institut d'aquella manera... no podia... Primària és l'únic que tinc. Quan vaig anar a l'institut, et prometo que no podia, però és que et demanen molts estudis. I si has de buscar una escola especial per estudiar, busca, que t'agafin... Vaig preguntar per a ajudant de cambrer. Tens això, tens allò? Però... ajudant de cambrer! Però què m'estàs dient? Què necessites, matemàtiques per a ajudant de cambrer? No.

Les feines que ens ofereixen són les que no vol ningú, com ara mosso de magatzem, neteja, porter... Busquen persones amb discapacitat per a coses bàsiques, per què no poden formar-les també per a coses que els agradin? No és tan difícil.

Visibilitat. A l'hora de signar contracte, no acostumo a dir que tinc discapacitat, a menys que en els requisits demanin tenir discapacitat, aleshores ho comento. Si no, ho amago per por de patir, sentir-me tractat com que soc pitjor o que no estic a l'altura.

Amb altres persones sordes ho parlem, en el currículum s'ha de posar... És una decisió molt personal. Jo no ho poso perquè prefereixo que em contractin per les meves capacitats.

Discriminació. [Jove sorda] Que em truquen [al telèfon] i no contesto i perdo un lloc de treball? Sí, segurament em deu haver passat molts cops, mala sort per a mi. Però és que... hi ha un correu [al meu CV], però els fa molta mandra escriure [a la part contractadora].

És més complicat quan tens un trastorn mental o unes dificultats, unes diferències, perquè et veuen com una cosa rara i van per tu. Et fan sentir com la merda... A la feina, les amistats, a tot arreu. M'han fet bullying

des dels 8 fins als 18 anys. M'han arribat a pegar, em seguien fins a casa meva, em deien de tot. I això em va causar tenir **una depressió amb menys de 12 anys. El meu primer intent de suïcidi va ser amb 12 anys**, que és quan se'n van adonar. Fins als 17 no em van ingressar. Jo no deia res perquè pensava que estava boig. A la tele també t'ho pinten com que tots estem bojos. A "La que se avecina" [sèrie TV], la germana del Rocio crema els cabells a una perquè sent veus, [aleshores] és tot el món que sent veus, o que té esquizofrènia, o que té un problema de salut mental, és el mateix. És un tema encara molt tabú.

Quan vaig fer les pràctiques d'auxiliar un dia vaig anar a parlar amb la meva tutora de pràctiques i li vaig dir, mira, he d'anar al psiquiatre perquè tinc un problema. No li vaig explicar res més. Doncs no se li va acudir res més que posar-me a arxius en lloc d'auxiliar, que és el que havia d'aprendre. Em va semblar superlleig. Perquè no vaig demostrar res que fos perillós, que pogués fer mal a algú, en soc incapaç. Soc molt bona persona, i ho demostro en el meu dia a dia. Però, clar, quan em van fer això, em vaig enfonsar. I vaig haver de canviar el lloc de pràctiques i tot.

Font: grup de discussió diversitat funcional, grup de discussió persones amb sordesa, Barcelona, 2021.

Segons un estudi de 2018 a quatre països de l'Àfrica de l'Oest –Guinea, Níger, Sierra Leone i Togo–, en el qual van participar unes 400 persones, gairebé totes les nenes i nens amb discapacitats van dir que havien patit alguna mena de violència com ara burles, assetjament i càstig físic, per part de pares, professorat, companys, o membres de la comunitat. Un nen amb discapacitat de Guinea comentava: "Ens peguen només per la nostra discapacitat". Un home d'una comunitat a Togo deia: "Els que tenen la sort de sobreviure són víctimes de prejudicis. Són oprimits, maltractats pels seus pares, ocultats, aïllats, menjant sols en plats bruts, o amb prou feines alimentats, mal mantinguts, discriminats pels seus companys i per tota la comunitat".⁹⁷

Al món, les persones joves amb diversitat funcional lluiten contra la discriminació, fent sentir les seves demandes i reclamacions polítiques en aspectes que els afecten molt directament. Per exemple, aquesta demanda política a Ghana és clau (requadre 8). A Catalunya, el grup de diversitat funcional demanava invertir en salut mental i en la formació dels professionals de diferents àmbits.

Com deia un entrevistat:

Jo el que crec és que les escoles van una mica desorientades, algunes, amb tots aquests temes, sobre com abordar un nen que tingui aquesta problemàtica. [...] Però jo crec que, des de les escoles, de vegades, no estan gaire ben informades, triguen molt a adonar-se que aquest noi necessita una atenció especial, falten aquestes coses...

Aquest grup de discussió de diversitat funcional demanava més recursos en escoles ordinàries com ara professorat de suport especialitzat, i més sensibilització escolar. Igualment, les persones joves del grup de discussió amb sordesa demanen ajudes per pagar un pis i les despeses. Segons una entrevistada, a França, les persones amb una malaltia i amb discapacitat reconeguda, que estudien o treballen, tenen una rebaixa en el lloguer.

REQUADRE 8. JOVES AMB DIVERSITAT FUNCIONAL A GHANA: AVANÇANT CAP A LA VEU I LA INFLUÈNCIA POLÍTIQUES

A Ghana, les persones amb discapacitats constitueixen el 3% de la població i, dins d'ella, les persones joves són majoria. Però les seves veus no són tingudes en compte perquè no tenen representació en els diferents nivells de governança i presa de decisions. La Xarxa de Joves de la Regió d'Ashanti, en col·laboració amb la Fundació per al Desenvolupament de la Seguretat a l'Àfrica i Oxfam a Ghana, ha organitzat un Fòrum per oferir una plataforma a les persones joves amb discapacitats per debatre qüestions clau que les afecten. Joves representants de diferents regions van cridar l'atenció sobre la importància de la seva inclusió per al desenvolupament nacional.

Font: Youth with disabilities discuss representation in governance, GBC Ghanaonline.com, 2021.

A Espanya, el grup de discussió de persones amb sordesa també demanava tenir quotes específiques per a elles dins del sistema de quotes de reserva per a treballadores/s discapacitats, perquè, si no, entra a treballar qui menys discapacitat té dins de les persones amb discapacitat. Aquesta mesura ja s'aplica amb persones amb diversitat intel·lectual. Perquè "dins de la discapacitat també hi ha discriminacions", apuntava una participant. Per exemple, és probable que persones amb mobilitat reduïda entrin a treballar abans que persones amb sordesa, o ceguesa.

També és important reconèixer les competències i valors que les joves amb diversitat funcional fan servir per afrontar les discriminacions que experimenten en el seu dia a dia. Durant tota la seva vida, han hagut de fer front a moltes dificultats, que els han aportat molts aprenentatges i resiliència. Tres participants en els dos grups de discussió de diversitat funcional compartien:

Abans de començar la reunió em dirigeixo al notari. Li faig saber que soc una persona sorda i que per poder entendre'l necessito que s'abaixi la mascareta. Obrim les finestres, ens separem

quatre metres si fa falta, però s'ha d'abaixar la mascareta. Soc una persona sorda i ho necessito. Si no... doncs ens reunim un altre dia. Et compres una mascareta transparent i ens tornem a reunir. Però, vaja, que si no es fa així, em busco un altre notari que ho faci.

L'avantatge de tenir aquest tipus de problemàtica és que ens permet ser més empàtics amb els altres. També ens permet saber graduar les situacions. Potser per a un altre noi és com... 'em moriré per tot', i potser nosaltres som capaços de dir: 'bé, tampoc n'hi ha per a tant'. En el tema emocional ens permet entendre més els altres i entendre realment, de vegades, fins a quin punt és important quan un s'enfila per les parets, oi?

Em costa molt fer amics perquè em poso molt nerviosa. No puc mantenir una conversa. Penso dos, tres, quatre cops per sortir de casa, i tot i així ho faig. Per tant, penso que viure amb això també és ser molt fort. Tampoc no intento romantitzar-ho, però sento que és un avantatge, també, demostrar-te a tu mateixa del que ets capaç.

CONCLUSIONS

EN AQUEST ESTUDI ENS
HEM PREGUNTAT: COM VARIA
L'EMANCIPACIÓ JUVENIL A LES
REGIONS ESTUDIADAES? FUNCIONA EL
MODEL TEÒRIC UTILITZAT EN AQUEST
INFORME PER ESTUDIAR CONTEXTOS
GLOBAIS DIVERSOS? I, FINALMENT,
QUINES DESIGUALTATS AFECTEN MÉS
L'EMANCIPACIÓ JUVENIL I QUINES
ESTRATÈGIES HAN BUSCAT LES
PERSONES JOVES PER COMBATRE-
LES?

LES TRAJECTÒRIES D'EMANCIPACIÓ VARIEN SEGONS LA ZONA GEOGRÀFICA

Les trajectòries observades més comunes a l'Àfrica de l'Oest i Llatinoamèrica (països de renda baixa) es caracteritzen per ser curtes (educació), primerenques (feina, matrimoni, formació de família), paral·leles o síncrones (estudiar i treballar), menys lineals o lligades (estudiar no ajuda necessàriament

a treballar, casar-se no requereix necessàriament buscar una casa nova), i menys reversibles per la falta d'oportunitats (tornar a estudiar, reciclar-se laboralment).

Al sud europeu, trobem unes trajectòries més lineals (acabar estudis obligatoris i treballar després), i tardanes (deixar la llar d'origen, natalitat). El sud europeu no solament és diferent d'altres models regionals sinó d'altres models europeus, que també són més curts i primerencs.

TAULA 7: COMPARATIVA DELS MODELS I ESTRATÈGIES D'EMANCIPACIÓ

EUROMEDITERRANI O SUD D'EUROPA	L'ÀFRICA DE L'OEST I AMÈRICA LLATINA (PAÏSOS DE RENDA BAIXA ALC)
Trajectòria educativa més aviat llarga	Trajectòria educativa més aviat curta
Educació primer, feina després	Educació i feina simultanis
En contextos de crisi o pobresa, la principal estratègia d'inversió emancipadora és tornar a estudiar (i, en menor mesura, migrar).	En contextos de crisi, pobresa o conflictes armats, la principal estratègia d'inversió emancipadora és migrar.
Família nuclear. L'èxit residencial és tenir casa pròpia per poder formar una família.	Família extensa. Se segueix vivint amb les famílies d'origen, amb nova família o sense.
La natalitat és tardana i baixa. La maternitat és posposada per aconseguir una posició laboral relativa bona. La família d'origen dona suport, a falta de serveis públics infantils.	La natalitat és primerenca i alta. La maternitat impedeix (o precaritza) la continuació educativa, i l'entrada laboral. Les estratègies són endarrerir-la o graduar-la.

Font: elaboració pròpia.

INDICADORS DEL MARC TEÒRIC: RELLEVANTS A NIVELL GLOBAL?

Amb alguns matisos, tant les trajectòries (educativa, laboral, residencial, i personal/familiar) com les dimensions que serveixen per analitzar-les (linealitat, reversibilitat, extensió i variabilitat) demostren ser útils per aportar llum a l'anàlisi de models a les regions estudiades. Són més aviat algunes fites o indicadors que es consideren assumits com a part d'aquestes trajectòries, les quals no són traslladables a altres contextos, i, per tant, no funcionarien com a indicadors comparatius.

Les fites que normalment han rebut més atenció com a indicadors d'autonomia vital en les diferents trajectòries són: acabar els estudis, començar una feina a temps complet, trobar una casa pròpia i deixar la casa de la família d'origen, i formar una família (casar-se i tenir filles/s). Es mantenen aquestes fites un cop comparats diversos models regionals? Encara que no desapareixen, alguns perden rellevància, com la idea d'emancipació residencial, casar-se i formar una família, o la centralitat de la transició educació-feina.

En primer lloc, l'existència de la família extensa posa en qüestió **l'emancipació residencial** entesa com a sortida de la llar d'origen com un indicador internacional comparable d'autonomia vital, ja que moltes famílies joves al món continuen compartint residència amb les seves famílies d'origen després d'obtenir independència econòmica, casar-se i tenir descendència, o bé es traslladen a la casa de la família d'origen del marit.

En segon lloc, el **matrimoni** ha perdut pes com a indicador de pas a un projecte vital propi a països europeus (ràtios decreixents de matrimonis, i de filles i fills dins del matrimoni), però continua sent un moment clau d'emancipació, desitjada o no, en altres països. **Tenir filles i fills** també és una fita cada cop més deslligada d'un projecte vital a països europeus (si observem els menors i més tardans índexs de natalitat), però, un altre cop, continua sent clau a les altres regions. De fet, per a moltes dones joves, la trajectòria familiar influeix molt més en les seves altres trajectòries –educativa, laboral i residencial– que a la inversa.⁹⁸ Per exemple, casar-se i tenir descendència pot significar deixar d'estudiar, o deixar de treballar, o treballar menys fora de casa de forma remunerada, o traslladar-se a la casa de la família del marit. Com hem vist, la natalitat, especialment la primerenca, afecta molt més les dones joves que els homes joves. Sovint aquestes perden la seva condició social com a joves quan es casen o tenen filles i fills, amb independència de la seva edat.⁹⁹

En tercer lloc, un nombre creixent d'estudis qüestionen la linealitat i centralitat de la **transició educació-feina**. Primer, perquè a molts llocs senzillament no hi ha transició ni linealitat. Moltes persones joves africanes o llatinoamericanes estudien i treballen al mateix temps, o ho alternen, o fins i tot han treballat abans d'anar a l'escola. Segon, perquè aquesta transició no és tan central. Per exemple, hi ha regions on treballar no precedeix necessàriament, com ho pot fer al sud d'Europa de forma més rígida, el casament o la formació d'una família. Si bé en algunes cultures sí

que s'espera una certa capacitat dels homes (però no de les dones) de mantenir una família abans de casar-se, també hi ha altres cultures on no hi ha responsabilitat masculina de fer-se càrrec de les filles i fills. En definitiva, podríem concloure que la trajectòria familiar és igual o més important en la construcció de projectes vitals a països de renda baixa que les educativo-laborals.

Finalment, assumir aquesta transició pot tenir efectes perversos cap a la joventut. En països amb una economia informal predominant (o amb nivells alts d'atur crònic), traçar-se un futur laboral assalariat i formal estudiant és una possibilitat a la qual només uns pocs podran arribar. Aquesta expectativa pot fer que les persones joves percebin la falta d'ocupació formal com un "fracàs" individual.¹⁰⁰ El balanç entre el nivell educatiu i el tipus de feina al qual poden accedir esdevé un indicador important (subqualificació versus sobrequalificació). De fet, la generalització de l'educació secundària obligatòria, i superior, necessita venir acompanyada d'un reforçament de llocs de treball en el sector formal, i de millors condicions per als ja existents. D'altra forma, es creen expectatives en una joventut creixentment qualificada a qui ja no li val la precarietat del sector informal. Això pot impulsar al mateix temps la immigració internacional com a model d'emancipació, per falta d'oportunitats al país d'origen.

ABSÈNCIES EN EL MARC TEÒRIC: CONGELACIÓ DE TRAJECTÒRIES I CAPACITAT D'ELECCIÓ

De la mateixa manera, hi ha aspectes que afecten l'emancipació juvenil que no sempre han estat presents a l'hora d'analitzar contextos europeus, els més estudiats fins a la data. Podrien ser considerats limitacions del model europeu d'emancipació. Tot seguit n'assenyalem alguns.

En primer lloc, la **migració** tant nacional com internacional, i en especial, la internacional, té un paper molt més important en països de renda baixa, fràgils, i en conflicte, on la joventut es mou allà on hi ha oportunitats.¹⁰¹ En algunes situacions, les trajectòries de migració funcionen com a pont entre trajectòries, per exemple, entre la trajectòria laboral (estalviar) i la familiar (construir-se una casa, mantenir la família). En concret, l'estatus de **refugi** pot, o bé accelerar, o bé congelar, les trajectòries juvenils, i està estretament lligat al fenomen de la

reversibilitat de trajectòries, amb joves refugiats sentint que els ha "portat cap enrere".¹⁰²

Una altra gran diferència és que, per a moltes persones joves del món, **el procés d'emancipació té elements que no són triats, sinó forçats**. Aquest és el cas sobretot de la joventut que viu en contextos empobrits, de conflictes armats i de violències (migració, refugiats), dones joves (matrimonis forçats o primerencs), joves LGTBQIA+ (sexili, exclusió) i joves amb diversitat funcional (sobreprotecció, exclusió). En aquest sentit, l'adquisició de drets de ciutadania plens per a aquests grups de joves guanya un paper rellevant en la seva capacitat de tenir un projecte vital propi. A més, aporta una reflexió sobre que la diversificació de trajectòries d'emancipació no significa necessàriament que les persones joves tinguin més capacitat de triar i determinar el curs de les seves vides. Més trajectòries no significa millors trajectòries.

La **llibertat d'elecció** no és un paràmetre que estigui present en els marcs teòrics d'estudi europeus, com sí que ho estan dimensions com la linealitat, l'extensió o la reversibilitat. És cert que l'emancipació euromediterrània tampoc és lliurement escollida, si tenim en compte l'escassetat de feines i habitatge. De fet, un estudi apunta que una de les conseqüències d'aquesta escassetat és que les dones espanyoles tenen menys filles i fills dels que voldrien.¹⁰³ Però en alguns casos, sí que hi ha cert marge d'elecció entre emancipar-se de manera precària, o quedar-se a la casa d'origen i invertir, per exemple, en un futur millor estudiant. Aquesta elecció senzillament no existeix per a un gran nombre de joves que viuen en situació de pobresa, especialment en països de renda baixa. L'entrevistada a Mèxic apuntava que hi ha una gran distància entre les expectatives que es tenen de la joventut i la realitat, cosa que posa en qüestió el grau de llibertat de moltes persones joves. Aquesta capacitat d'agència seria un indicador interessant d'estudiar.

Finalment, hi ha certa atribució en els models europeus que les persones joves són ajudades en el seu procés d'emancipació, bé per l'Estat (model nòrdic) o bé pels seus progenitors (model euromediterrani). Tenint en compte el desenvolupament de serveis públics i de protecció social, no s'espera socialment un retorn econòmic per part de les filles i fills. Per contra, en països africans i llatinoamericans de renda baixa, les persones joves sovint donen suport als seus familiars mentre s'emancipen. I si les famílies

Jove dormint. @luxgraves/unsplash

extenses assumeixen aquell rol de donar suport en aquests contextos, allà sí que hi ha l'expectativa que la persona jove retorni aquell suport. En països amb grans necessitats socioeconòmiques i governs amb una resposta de protecció social limitada, la joventut exerceix aquest rol, a través de cures directes i/o suport econòmic. Aquest patró es repeteix amb la població immigrant que envia remeses. És el que investigadores com Samantha Punch distingeixen com "independitzar-se" i "interdependitzar-se", suggerint que el primer terme és més aplicable a contextos europeus més individualitzats.¹⁰⁴

QUINES DESIGUALTATS AFECTEN L'EMANCIPACIÓ JUVENIL?

Són moltes les desigualtats que es van acumulant en el procés d'emancipació. Durant l'informe, s'ha destacat la dualització educativa i laboral per la qual passen les persones immigrants, discriminacions, rebuig i sexili en joves LGBTQIA+, sobreprotecció en joves amb diversitat funcional, exclusió social i desigualtats de gènere.

A altres parts del món, la igualtat entre homes i dones, i l'orientació sexual i de gènere es magnifiquen ja que no solament afronten discriminacions socials, sinó que sovint també és legal, amb una falta de drets fonamentals per a aquests grups, com els drets sexuals i reproductius, o el dret a la identitat. Això els col·loca en una situació especialment vulnerable. En aquest sentit, és important adoptar una perspectiva de gènere i interseccional en l'estudi d'emancipacions juvenils.

Són moltes les estratègies que les persones joves han usat per combatre aquestes desigualtats. Des d'exigir els seus drets de forma individual o associativa fins a estudiar, migrar, o invertir en un futur millor mentre s'és a la llar familiar. La joventut pot ser un període d'experimentació i canvi, però això no hauria de significar, en cap cas, que també sigui un període d'instabilitat, precarietat, discriminacions i expectatives trencades.

NOTA METODOLÒGICA

El 2021, Oxfam Intermón i La Càtedra Obra Social "la Caixa" d'Estudis sobre Desigualtats Socials de la Universitat de Lleida van iniciar un projecte d'investigació acció participativa per abordar les desigualtats que afecten la capacitat d'emancipació juvenil. La primera part del projecte va pretendre contribuir, amb evidències quantitatives i qualitatives, a la identificació de les desigualtats i factors que limiten o faciliten l'emancipació de les persones joves. En el disseny d'aquesta fase també van participar el CNJC (Consell Nacional de la Joventut de Catalunya), ODESC (Observatori de la Joventut), Avalot i Acció Jove.¹⁰⁵

La primera part del projecte va incloure la realització d'un estudi que posteriorment, en una segona fase, va ser la base d'un treball d'incidència sobre polítiques públiques relacionades amb l'emancipació juvenil.

A aquest estudi sobre l'emancipació juvenil global l'acompanya un altre d'anterior, centrat a estudiar l'emancipació juvenil a Catalunya, com a exemple del model del sud d'Europa. L'elecció de les tres regions per a aquest informe global –l'Àfrica de l'Oest, països d'ingressos baixos de l'Amèrica Llatina i sud d'Europa– respon a àrees d'especial interès per a Oxfam Intermón als continents on treballa. Encara que aquest estudi no cobreix altres continents (Àsia) o regions (nord d'Àfrica i Orient Mitjà, Àfrica de l'Est, etc.), sí que s'esmenten en algun moment de l'informe estadístiques i testimonis d'altres territoris allà on s'ha considerat útil per contextualitzar i contrastar el fenomen de l'emancipació juvenil. Per la seva banda, l'informe català ha buscat analitzar l'emancipació de persones joves de les quatre províncies de Catalunya (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona).

L'estudi es basa en **dades primàries pròpies i dades secundàries recollides durant el 2021 i 2022, amb metodologies quantitatives i qualitatives**. Les dades primàries van cobrir una enquesta, vuit grups de discussió, vuit entrevistes (entre elles cinc històries de vida). L'enquesta i grups de discussió es van fer a Catalunya, i les entrevistes i històries de vida a Catalunya i a Mèxic.

L'Observatori de Drets Econòmics, Socials i Culturals (ODESC) i el Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC) van fer l'enquesta, que va arribar a 409 joves de Catalunya. La recollida es va fer amb un qüestionari en línia i va ser enviat a joves a través dels diversos canals comunicatius de les entitats participants.

Oxfam Intermón i la Universitat de Lleida van desenvolupar la part qualitativa i d'anàlisi de dades secundàries. Com s'ha esmentat, hi va haver **vuit grups de discussió**. Quatre grups comparatius, que van cobrir dues franges d'edat –16-24 anys i 25-29 anys– i dues situacions socioeconòmiques –joves compresos entre els decils d'ingrés 1-3 i altres en els decils 4-7–. Es van fer a Girona (la Bisbal), a Lleida (dos grups) i Tarragona (Roquetes d'Ebre). Aquests grups van ser utilitzats com a dades per a l'informe de Catalunya. Els altres quatre grups de discussió van ser temàtics i van analitzar les dificultats afegides que poden experimentar en emancipar-se les persones joves racialitzades i amb diversitat d'origen, amb diversitat funcional, diversitat sexual i de gènere, i joves vivint a grans urbs (eix rural-urbà). El grup de persones racialitzades i amb diversitat d'origen va tenir lloc a Lleida, i la resta a Barcelona. La majoria d'aquests grups van ser utilitzats per a l'informe global. Les persones participants dels grups de discussió i de les històries de vida es van seleccionar a través d'entitats col·laboradores d'Oxfam Intermón i de La Càtedra Obra Social "la Caixa" d'Estudis sobre Desigualtats Socials de la Universitat de Lleida, i van cobrir tant població jove autòctona com població jove migrada a Catalunya.

Les històries de vida es van usar indistintament per als dos informes. En elles, 5 persones joves van generar evidències sobre els factors que les ajuden o els dificulten en les seves trajectòries emancipatòries en el seu dia a dia. Van organitzar dos tallers de treball amb elles, un de codefinició d'aquells temes o indicadors que tenien interès a seguir i generar coneixement o dades sobre ells, i un segon taller per contrastar i analitzar la informació recollida. Els joves van utilitzar mètodes visuals de recollida d'informació. Part del contingut generat per les persones joves afectades en els seus processos d'emancipació serà utilitzat en una campanya pública de sensibilització i mobilització sobre les realitats juvenils que aquest informe analitza. La metodologia d'aquestes particulars històries de vida implicava un seguiment i entrevistes mensuals per part de l'equip d'investigació, per escoltar, posar en comú i compartir el treball que les joves estaven fent i documentant.

Les dades secundàries comprenen dues revisions bibliogràfiques sobre emancipació juvenil a Catalunya (2021) i a escala global (2022). Van cobrir articles acadèmics, informes oficials i del tercer sector (Càritas, CEAR), així com estadístiques, la majoria del període 2015-2022. Les fonts estadístiques utilitzades provenen de fonts oficials com l'ONU (ACNUR, OIT, PNUD, UNESCO), Banc Mundial, Eurostat, i la Generalitat de Catalunya.

Foto detall jove. @socialincome/unsplash

També es van recopilar diversos estudis de casos de l'Àfrica de l'Oest, Ghana, Níger, Mèxic i Uganda i han estat presentats en forma de "Requadre" en aquest informe.

Finalment, per discutir i validar l'enfocament i objecte de la investigació, es va organitzar un **seminari internacional** en línia el 27/10/2021, en el qual van participar **informants clau**, tant en metodologies de mesurament i anàlisi de les desigualtats, en alguns casos referides específicament a l'estudi sobre població jove i sobre determinades interseccions de raça i gènere, com en metodologies participatives d'investigació amb persones joves a Europa. Aquesta discussió va servir per (a) confirmar i modificar certes metodologies dissenyades en aquest estudi; i (b) constatar l'existència de reptes i desafiaments compartits en les trajectòries d'emancipació juvenil de països europeus com Espanya i llatinoamericans de renda mitjana, com Mèxic i Brasil.

Les expertes participants van ser **Tauá Pires**, responsable del programa de dones i joves

d'Oxfam Brasil; **Armando Sobrino**, coordinador de campanyes d'Oxfam Mèxic, que va compartir sobre estudis de desigualtat i estudis etnogràfics fets a Ciutat de Mèxic el 2020 i el 2021, i com havien afrontat el treball amb joves, de forma col·laborativa i utilitzant mètodes visuals; **Ariadna Santos**, coordinadora tècnica de la càtedra Re|Generation UPF, Barcelona; **M. Àngels Cabasés**, professora titular d'Economia Aplicada de la UdL i membre del grup d'investigació Jovis.com; i **Maria Josep Cascant**, investigadora associada a l'Open University del Regne Unit i professora associada a la Universitat de València, especialista en mètodes mixtos d'investigació i investigació participativa, finalment autora d'aquesta investigació.

LLISTA D'HISTÒRIES DE VIDA, ENTREVISTES SEMIESTRUCTURADES I GRUPS FOCALS FETS

PERSONA ENTREVISTADA	LLOC I DATA	PERFIL
ALBI	Barcelona, desembre 2021 - gener 2022	Dona jove de 22 anys, viu a Lleida. La seva vida es desenvolupa entre un pis amb vistes al riu Segre, compartint amb altres estudiants, i el pis de la seva família, a Mollet del Vallès (Barcelona), ciutat que visita cada dues setmanes. Aquesta situació d'itinerància entre un lloc i l'altre li apareix com una experiència particular, que dificulta la idea d'emancipació completa i reforça la sensació de temporalitat.
ARIADNA	Lleida, desembre 2021 - gener 2022	Dona jove de 22 anys, viu a Lleida. La seva vida es desenvolupa entre un pis amb vistes al riu Segre, compartint amb altres estudiants, i el pis de la seva família, a Mollet del Vallès (Barcelona), ciutat que visita cada dues setmanes. Aquesta situació d'itinerància entre un lloc i l'altre li apareix com una experiència particular, que dificulta la idea d'emancipació completa i reforça la sensació de temporalitat.
EDU	Barcelona, desembre 2021 - gener 2022	Jove de Rússia adoptat de petit per una família catalana adinerada. Té 21 anys i una situació familiar socioeconòmicament alta. Viu a Barcelona i estudia comunicació audiovisual. Desenvolupa la seva vida a la mateixa ciutat on s'ha criat i aquesta situació no l'ha obligat a emancipar-se, cosa que fa que pugui aprofitar els recursos familiars. Per edat i cercles de convivència, valora la seva posició i les seves possibilitats comparativament amb les experiències d'emancipació de les seves amistats, però actualment no està en procés d'emancipació.
SOHAIL	Barcelona, gener 2022	Jove pakistanès. Va deixar el seu país i la seva família amb 17 anys. Durant el procés migratori, va viure a 20 països en 4 anys. Fa 2 anys que viu a Barcelona, va encadenant feines temporals i busca pis amb la seva parella, catalana.
VÍCTOR	Tortosa (Tarragona), desembre 2021 - gener 2022	Jove de Ciutat de Mèxic, 24 anys, estudia Ciències Polítiques i treballa. Cap de família, viu a la casa familiar i cuida els pares.
ANA	Zoom, 24 de març de 2022	18 (16 en algunos països)
MONTSE	Barcelona, 22 de novembre de 2021	Jove amb sordesa de 28 anys, viu a Sabadell i anteriorment va viure a Barcelona. Actualment estudia i està a l'atur. A més de les preguntes comunes, es van abordar discriminacions específiques patides per persones amb aquesta diversitat funcional.
MAYTE	Barcelona, 22 de novembre de 2021	Jove amb sordesa, viu a Cadis. Actualment està de baixa i ha demanat l'extinció de contracte per raons de discriminació. A més de les preguntes comunes, es van abordar discriminacions específiques patides per persones amb aquesta diversitat funcional.

GRUPS DE DISCUSSIÓ	LLOC I DATA	PARTICIPANTS I PERFIL
GRUP DIVERSITAT FUNCIONAL/ DISCAPACITAT	Barcelona, 12 de novembre de 2021	6 participants Configurat per perfils de diversitat funcional, tant física com psíquica. A més de les preguntes generals, es van abordar les discriminacions específiques patides per aquest grup de joves, així com el grau de dificultat en funció del tipus de discapacitat.
GRUP GRANS URBES	Barcelona, 11 de novembre de 2021	6 participants Configurat per joves desplaçats des de fora de Barcelona que actualment viuen a la ciutat, per motius d'estudis o a la recerca d'oportunitats laborals i de desenvolupament identitari. A més de les preguntes comunes, es van abordar les trajectòries d'èxode rural-urbà, discriminacions addicionals experimentades en zones altament tensionades i grau de dificultat en funció de les característiques principals de cada participant.
GRUPO PERSONAS LGBTQIA+	Barcelona, 10 de novembre de 2021	7 participants Configurat per diferents perfils LGBTQIA+ de diferents grups etaris i nivell d'ingressos. A més de les preguntes comunes, es van abordar discriminacions específiques patides per aquest grup de joves (especialment per persones trans, no binàries i altres identitats més marginalitzades).
GRUP PERSONES MIGRADES I RACIALITZADES	Lleida, 25 d'octubre de 2021	11 participants Configurat per joves autòctones racialitzades i joves no autòctones migrades. A més de les preguntes generals, es van abordar les discriminacions específiques patides per aquest grup de joves, així com les diferents opressions acumulades segons les diferents realitats viscudes (pais d'origen, domini de l'idioma, grau d'arrelament, etc.).
GRUP PERSONES AMB SORDESA	Barcelona, 22 de novembre de 2021	2 participants Una noia de Sabadell i una noia de Cadis, totes dues amb sordesa. Una d'elles estudia i està a l'atur, i l'altra està desocupada. A més de les preguntes comunes, es van abordar discriminacions específiques patides per persones amb aquesta diversitat funcional.
GRUP NIVELL SOCIOECONÒMIC ALT (16-24 ANYS)	Girona, 5 de novembre de 2021	6 participants. 4 dones i 2 homes. Configurat per joves d'entre 16 i 24 anys les famílies dels quals s'ubiquen en un nivell socioeconòmic mitjà-alt i alt, per qüestió d'ingressos. Les persones participants resideixen a la província de Girona i a pobles i ciutats propers, amb independència del seu lloc d'origen.
GRUP NIVELL SOCIOECONÒMIC BAIX (16-24 ANYS)	Lleida, 13 de desembre de 2021	11 participants. 5 dones i 6 homes. Configurat per joves d'entre 16 i 24 anys les famílies dels quals s'ubiquen en un nivell socioeconòmic mitjà-baix i baix, per qüestió d'ingressos. Les persones participants resideixen a Lleida i a pobles propers, amb independència del seu lloc d'origen.
GRUP NIVELL SOCIOECONÒMIC BAIX (25-29 ANYS)	Tarragona, 12 de novembre de 2021	6 participants. 3 dones i 3 homes. Configurat per joves d'entre 25 i 29 anys les famílies dels quals s'ubiquen en un nivell socioeconòmic mitjà-baix i baix, per qüestió d'ingressos. Les persones participants resideixen a la província de Tarragona i a pobles i ciutats propers, amb independència del seu lloc d'origen.
GRUP NIVELL SOCIOECONÒMIC ALT (25-29 ANYS)	Lleida, 2 de novembre de 2021	10 participants. 3 dones i 7 homes. Configurat per joves d'entre 25 i 29 anys les famílies dels quals s'ubiquen en un nivell socioeconòmic mitjà-alt i alt, per qüestió d'ingressos. Les persones participants resideixen a Lleida i a pobles propers, amb independència del seu lloc d'origen.

NOTES

1. UNFPA. (2020). Population Pyramid Year 2020. Data Population Trends 2022. Disponible a: <https://pdp.unfpa.org/apps/0aeda6af00dd4544ba50452da2dda474/explore>
2. UNESCO. (2017). El analfabetismo en el mundo. Consultat el juny de 2017. Disponible a <https://eacnur.org/blog/el-analfabetismo-en-el-mundo/>
3. OIT. (2020). Desempleo, total de jóvenes. Disponible a: <https://datos.bancomundial.org/indicador/SL.UEM.1524.ZS>
4. World Data Lab. (2019). More than 100 million young adults are still living in extreme poverty. Consultat el 17 d'octubre, 2019 a Brookings. Disponible a: <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2019/10/17/more-than-100-million-young-adults-are-still-living-in-extreme-poverty/>
5. OIT. (2015). Tendencias del empleo 2015. La Crisis del empleo juvenil se atenúa, pero está lejos de terminar. Consultat el 7 d'octubre, 2015. Disponible a: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_412427/lang--es/index.htm
6. Banc Mundial. (2020). Mapa de países según ingresos. Nuevas clasificaciones de los países elaboradas por el Banco Mundial según los niveles de ingreso: 2020-2021. Consultat l'1 de juliol, 2020. Disponible a: <https://bit.ly/3mgS262>
7. Eurostat. (2021). Your key to the european statistics. When do young people leave the nest?. Consultat el 12 d'agost, 2021. Disponible a: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20210812-1>
8. ONU. (2022). Who are the youth? Disponible a: www.un.org/en/global-issues/youth
9. En aquest estudi ens emmarquem en la franja d'edat de 16 a 29 anys, marc d'edat habitualment més utilitzat a l'Amèrica Llatina, Europa i Espanya. Aquesta franja es fa coincidir amb l'edat civil d'emancipació, l'edat en què es pot incorporar al món laboral i en què és possible abandonar l'ensenyament obligatori voluntàriament i, per tant, començar a escollir itineraris vitals. Es fixa la limitació en 29 anys, seguint en el mateix marc legislatiu i perquè, en matèria sociodemogràfica, les condicions materials de les persones a partir dels 30 anys canvien de manera acusada i ampliaria el focus de l'estudi. Referències:
Morales, B. i Van Hemelryck, T. (2022). Inclusión laboral de las personas jóvenes en ALC en tiempos de crisis. CEPAL i Ford Foundation, pàg. 7. Disponible a: https://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/47893/1/S2200189_es.pdf
Eurostat. Youth overview. Disponible a: <https://bit.ly/3NUK3ro>
INJUVE. Estrategia de Juventud 2022-2030. Resum, pàg. 15. Disponible a: <https://bit.ly/3MiRGGJ>
10. Serracant, P. (2015). The impact of the economic crisis on youth trajectories: a case study from southern Europe, in YOUNG, 23(1): 39-58. Disponible a: https://ddd.uab.cat/pub/artpub/2015/174740/young_a2015v23n1p39iENG.pdf
11. En aquest estudi usem "domicili d'origen" per referir-nos al lloc o estructura d'origen de les persones joves. No fem servir "casa familiar" per ser conscients que no totes les joves surten d'una "casa familiar" en sentit estricte, com per exemple joves menors d'edat tutelades o extutelades o joves que procedeixen d'altres estructures de convivència.
12. Amb el pas del fordisme al postfordisme, que es diferencia del primer en la seva flexibilització, ús de tecnologies de la informació i producció a petita escala. És el sistema productiu de la majoria de països industrialitzats.
13. Pesando, L. M. (2021). A sequence-analysis approach to the study of the transition to adulthood in low- and middle-income countries. Disponible a: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/padr.12425>
14. OIT. (2020) The Transition from the Informal to the Formal Economy in Africa. Disponible a: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--ed_emp/documents/publication/wcms_792078.pdf
15. Parlem de "primerenca", "curta", "ràpida", "tardanes" o "extenses" en relació amb mitjanes globals, sense intenció normativa.
16. UNESCO. (2020). Compleció educació primària. Disponible a: <https://ourworldindata.org/grapher/primary-completion-rate>
UNESCO. (2020). Compleció educació secundària. Disponible a: <https://ourworldindata.org/grapher/completion-rate-of-lower-secondary-education?time=latest>
OIT. (2020). The Transition from the Informal to the Formal Economy in Africa. Disponible a: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/--ed_emp/documents/publication/wcms_792078.pdf
17. Mthembu, Ntokozo Christopher (2016). Youth challenges in the transition to adulthood in a South African township. Disponible a: <https://uir.unisa.ac.za/handle/10500/23284>
Ansell, N. (2004). Secondary schooling and rural youth transitions in Lesotho and Zimbabwe. Disponible a: https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0044118X04268376?casa_token=YnGHAwStvggAAAAA%3AH-Ort4YqrhLeJur3laAR-To736nvvGeSxTt-qBLibhi6FXn_Jfp7aEtv-ACHYAm24Z_i2mvgyuBWQ&

18. Alnaser, F. A. (2018). Youth transitions and social change in Kuwait: tensions between tradition and modernity. Disponible a: <https://theses.gla.ac.uk/30774/>
19. OIT. (2020). The Transition from the Informal to the Formal Economy in Africa. Disponible a: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_792078.pdf
20. UNESCO. (2021). Ratio de género en educación secundaria. Disponible a: <https://data.worldbank.org/indicator/SE.SEC.CMPT.LO.FE.ZS?locations=ZQ-EU-ZG-ZJ>
21. OIT. (2020). Porcentaje de participación laboral, mujeres. Disponible a: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.TOTL.FE.ZS?end=2020&locations=ZQ-8S-ZJ-Z7-Z4-ZG&start=1990&view=chart>
22. Esping-Andersen, G. (1990). The three worlds of welfare capitalism. Disponible a: <https://pagotto.files.wordpress.com/2018/05/the-three-worlds-of-welfare-capitalism-1990.pdf>
23. Gracia, E. i López, J. (2017). Emancipación residencial: el coste de acceso solo cuenta parte de la historia. Disponible a: http://www.injuve.es/sites/default/files/2018/06/publicaciones/revista116_documentos5.pdf
- Serracant, P. (2015). The impact of the economic crisis on youth trajectories: a case study from southern Europe, in YOUNG, 23(1): 39-58. Disponible a: https://ddd.uab.cat/pub/artpub/2015/174740/young_a2015v23n1p39iENG.pdf
24. Eurostat. (2020). Young people leaving the parental household. Disponible a: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20210812-1>
25. Munguía, A. (2018). Millennials mexicanos se independizan después de los 28 años. Inmobiliare. Consultat l'1 de juliol, 2018. Disponible a: <https://inmobiliare.com/millennials-mexicanos-se-independizan-despues-de-los-28-anos/>
26. Fundación SM i Observatori de la Joventut a Iberoamèrica. (2019). Enquesta de Joves a Mèxic 2019. Enlace??
27. Cigada, D. i Pardo, I. (2014). Emancipación y formación de hogares entre los jóvenes uruguayos: las transformaciones recientes. Disponible a: http://www.scielo.org.mx/scielo.php?pid=S1405-74252014000400010&script=sci_arttext
28. Punch, S. (2014). Youth transitions and migration: negotiated and constrained interdependencies within and across generations. Disponible a: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676261.2014.944118>
29. Punch, S. (2002). Youth transitions and interdependent adult-child relations in rural Bolivia. Disponible a: shorturl.at/jswXY
30. Filgueira, C. (2003). School attainment and transitions to Adulthood in Latinamerica. Disponible a: shorturl.at/bEVW1
31. Juárez, F. i Gayet, C. (2014). Transiciones a la vida adulta en países en desarrollo. Disponible a: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-soc-071312-145709>
32. PNUD. (2017). School life expectancy. Disponible a: <https://ourworldindata.org/grapher/expected-years-of-schooling?country=IND~CHN~ETH~GHA~USA~PHL~KOR>
33. En aquest informe s'utilitzen els termes "diversitat funcional" i "discapacitats" indistintament, a causa del debat obert que hi ha en el sector sobre l'ús d'una o altra terminologia.
34. UNESCO. (2018). Government expenditure on education, total. Disponible a: https://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS?end=2019&locations=EU-ZJ-XJ-ZG-A4&most_recent_value_desc=true&start=2000
35. OIT. (2021). Overeducated and undereducated workers. Consultat el 17 de setembre, 2017. Disponible a: <https://ilostat.ilo.org/only-half-of-workers-worldwide-hold-jobs-corresponding-to-their-level-of-education/>
36. Regions definides segons la classificació de les Nacions Unides. (2009). Àfrica de l'Oest, amb 17 països, sud d'Europa, amb 16 països, i ALC, amb 52 països (Carib, Amèrica Central i Amèrica del Sud). Disponible a: <https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/>
37. PNUD. (2017). Average years of schooling. Disponible a: <https://ilostat.ilo.org/only-half-of-workers-worldwide-hold-jobs-corresponding-to-their-level-of-education/>
- UNESCO. (2018). Government expenditure on education. Disponible a: https://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS?end=2019&locations=EU-ZJ-XJ-ZG-A4&most_recent_value_desc=true&start=2000
- OIT. (2021). Overeducated and undereducated workers. Consultat el 17 de setembre, 2017. Disponible a: <https://ilostat.ilo.org/only-half-of-workers-worldwide-hold-jobs-corresponding-to-their-level-of-education/>
38. Juárez, F. i Gayet, C., (2014). Transiciones a la vida adulta en países en desarrollo. Disponible a: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-soc-071312-145709>

39. UNESCO. (2020). Compleció educació secundària. Disponible a: <https://ourworldindata.org/grapher/completion-rate-of-lower-secondary-education?time=latest>
40. Punch, S. (2014). Youth transitions and migration: negotiated and constrained interdependencies within and across generations. Disponible a: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676261.2014.944118>
41. Roser, M. i Ortiz-Ospina, E. (2017). Primary and secondary education. Consultat a Our World in Data. Disponible a: <https://ourworldindata.org/primary-and-secondary-education>
42. ONU. (2020). World youth report. Labour force participation rates within the age groups 15-24 and 25+, by region. Pàg. 44. Disponible a: <https://www.un.org/development/desa/youth/wp-content/uploads/sites/21/2020/07/2020-World-Youth-Report-FULL-FINAL.pdf>
43. OIT. (2018). Informal employment in total employment by status in employment. Disponible a: <https://i.redd.it/k2hxqx6dsgx01.jpg>
44. Punch, S. (2014). Youth transitions and migration: negotiated and constrained interdependencies within and across generations. Disponible a: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676261.2014.944118>
45. OIT. (2018). Mujeres y hombres en la economía informal: un panorama estadístico. Pàg. 27, 31, 39. Disponible a: <https://bit.ly/3xv6az9>
46. OIT. (2020). Transition from school to work remains a difficult process for youth. Consultat el 16 de gener, 2020. Disponible a: <https://ilostat.ilo.org/transition-from-school-to-work-remains-a-difficult-process-for-youth/>
47. OIT. (2016). Young and female – A double strike? Gender analysis of school-to-work transition surveys in 32 developing economies. Disponible a: https://www.ilo.org/employment/areas/youth-employment/work-for-youth/publications/thematic-reports/WCMS_447495/lang--en/index.htm
48. Banc Mundial. (2020). Desempleo, mujeres jóvenes. Disponible a: <https://datos.bancomundial.org/indicador/SL.UEM.1524.FE.ZS>
Banc Mundial. (2020). Desempleo, varones jóvenes. Disponible a: <https://datos.bancomundial.org/indicador/SL.UEM.1524.MA.ZS>
49. World Bank. (2022). Labor force, female. Disponible a: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLFTOTL.FE.ZS?end=2020&locations=ZQ-8S-ZJ-Z7-Z4-ZG&start=1990&view=chart>
50. Kovacheva, S. et al. (2018). Interrogating waithood: family and housing life stage transitions among young adults in North-West Africa countries. Disponible a: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02673843.2018.1430595>
51. Punch, S. (2014). Youth transitions and migration: negotiated and constrained interdependencies within and across generations. Disponible a: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676261.2014.944118>
52. Filgueira, C. et al. (2003). School attainment and transitions to adulthood in Latinamerica. Disponible a: shorturl.at/hkOS7
53. Day, C. i Evans, R. (2015). Caring Responsibilities, Change and Transitions in Young People's Family Lives in Zambia. Disponible a: shorturl.at/GKSX5
54. Enquesta de Joves a Mèxic 2019, Fundación SM, Observatori de la Joventut a Iberoamèrica
55. Punch, S. (2002). Youth transitions and interdependent adult-child relations in rural Bolivia. Disponible a: shorturl.at/jswXY
56. Grup de discussió grans urbs, Barcelona, 202.
57. Pesando, L. M. (2021). A sequence-analysis approach to the study of the transition to adulthood in low- and middle-income countries. Disponible a: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/padr.12425>
58. UNFPA. (2022). Visibilizar lo invisible. La necesidad de actuar para poner fin a la crisis desatendida de los embarazos no intencionales. Disponible a: <https://www.unfpa.org/es/swp2022>
59. Unió Europea. (2022). Total fertility rate. Disponible a: shorturl.at/dirW7
Unió Europea. (2022). Marriage and divorce statistics. Disponible a: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Marriage_and_divorce_statistics
60. Juárez, F. i Gayet, C. (2014). Transiciones a la vida adulta en países en desarrollo. Disponible a: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-soc-071312-145709>

61. Batyra, E. et al. (2021). Changing gender gaps in the timing of first union formation and sexual initiation in sub-saharan Africa. Disponible a: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/padr.12405?casa_token=Ji7Ms1Tp-WMAAAAA:gsnOji_zbaEl24VhqcF9vwQ568v36lWimPWSYHD4HQF8WYCyAi74W5sSrDa6ONbDu5ndXkiP1gkbtVZ
62. Banc Mundial. (2017). Edad para contraer matrimonio y diferencias jurídicas por razón de género: tres gráficos con motivo del Día Internacional de la Mujer. Disponible a: <https://blogs.worldbank.org/es/opendata/edad-para-contraer-matrimonio-y-diferencias-juridicas-por-razon-de-genero-tres-graficos>
63. Girls, not Brides (2017). Disponible a: shorturl.at/dLOTW
64. Ibid
65. ONU. (2019). Matrimonio infantil y forzado, incluso en contextos humanitarios. Disponible a: <https://www.ohchr.org/es/women/child-and-forced-marriage-including-humanitarian-settings>
66. PNUD. (2009). Innovar para incluir: jóvenes y desarrollo humano. Informe sobre desarrollo humano para Mercosur 2009-2010. Disponible a: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/latinamerica/RHDR_Mercosur_2009_ES.pdf
67. Juárez, F. i Gayet, C. (2014). Transiciones a la vida adulta en países en desarrollo. Disponible a: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-soc-071312-145709>
68. Grups de discussió, persones migrades i racialitzades (Lleida), grans urbs (Barcelona), 2021
69. ONU. (2013). World Youth Report: Youth and Migration. Disponible a: <https://www.un.org/development/desa/youth/world-youth-report/2013-2.html>
70. Datosmacro. Expansión. Porcentaje global de emigrantes, 2019. Disponible a: <https://datosmacro.expansion.com/demografia/migracion/emigracion>
71. Azaola, M. (2012) Becoming a migrant: aspirations of youths during their transition to adulthood in rural Mexico. Disponible a: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13676261.2012.677813?casa_token=x3ArnGr3s4EAAAAA:MdnyvcbKoli2s54YYoz-SF1FbHolteTO4nToXl5bs_VS7JAn2_FQfSioDIolaxAMVcNM3lKjPNfgLg
Punch, S. (2014). Youth transitions and migration: negotiated and constrained interdependencies within and across generations. Disponible a: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676261.2014.944118>
Yeboah, T. (2021) Future aspirations of rural-urban young migrants in Accra. Disponible a: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14733285.2020.1737643?casa_token=w-uv3gMO-NUAAAAA:kj_ZmMndtsPj5k1NGpzc8pf36h93HNIAH8wloosIS662U9fbcigH3cUMdbpKs7LlJGXF4W6S_CpE-A
72. Ibid
73. Giuliani, A. et al. (2017) Realities, perceptions, challenges and aspirations of rural youth in dryland agriculture in the Midelt province, Morocco. Disponible a: https://mdpi-res.com/d_attachment/sustainability/sustainability-09-00871/article_deploy/sustainability-09-00871-v4.pdf
74. Azaola, M. (2012) Becoming a migrant: aspirations of youths during their transition to adulthood in rural Mexico. Disponible a: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13676261.2012.677813?casa_token=x3ArnGr3s4EAAAAA:MdnyvcbKoli2s54YYoz-SF1FbHolteTO4nToXl5bs_VS7JAn2_FQfSioDIolaxAMVcNM3lKjPNfgLg
75. Punch, S. (2002). Youth transitions and interdependent adult-child relations in rural Bolivia. Disponible a: shorturl.at/jswXY
76. Harris, A. et al. (2020). Settling down in time and place? Changing intimacies in mobile young people's migration and life courses. Disponible a: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1002/psp.2357>
77. Van Blerk, L. et al. (2021). Youth transitions in protracted crises: conceptualising the 'rupture' of refugees' pathways to adulthood in Uganda and Jordan. Disponible a: https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/tran.12500?casa_token=O2-wsWoiZ9QAAAAA:O_52gJigqsxu4B7EDzG-pWbl7F4OXI8lUXgvDpnwEAc_Mzm81gwl-U18UQDs_gN6L8gpvOikoR7mT4H
78. Gracia, E. i López, J. (2017). Emancipación residencial: el coste de acceso solo cuenta parte de la historia. Disponible a: http://www.injuve.es/sites/default/files/2018/06/publicaciones/revista116_documentos5.pdf
Institut de la Dona (2008). Problemática de las adolescentes hijas de inmigrantes en España, IngeCon. Disponible a: <https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/estudios/serieEstudios/docs/problematikaAdolescentesEst105.pdf>
79. Ibid
80. Ibid

81. Iglesias, J. et al. (2020). La integración social de la población de origen inmigrante en España. Fundación Foessa. Disponible a: http://www.nadiesinfuturo.org/IMG/pdf/INFORME_ARRAIGO_SOBRE_EL_ALAMBRE.pdf
82. Punch, S. (2002). Youth transitions and interdependent adult-child relations in rural Bolivia. Disponible a: shorturl.at/jswXY
83. González, A. (2017). Las inmigrantes no tendrán los hijos que nosotras tampoco tenemos. El Diario, 2017. Disponible a: https://www.eldiario.es/piedrasdepapel/inmigrantes-hijos_132_3305191.html
84. Iglesias, J. et al. (2020). La integración social de la población de origen inmigrante en España. Fundación Foessa. Disponible a: http://www.nadiesinfuturo.org/IMG/pdf/INFORME_ARRAIGO_SOBRE_EL_ALAMBRE.pdf
85. García, E. i Weiss, E. (2020). La importancia del absentismo escolar para el desarrollo y el desempeño educativos. Fundación Areces i FESE. Disponible a: <https://www.fundacionareces.es/recursos/doc/porta/2018/03/20/la-importancia-del-absentismo-escolar.pdf>
86. España repite como país europeo con mayor tasa de abandono escolar temprano. Consultat a El Salto, 2 de febrer, 2021. Disponible a: <https://www.elsaltdiario.com/educacion/espana-repite-pais-europeo-mayor-tasa-abandono-escolar-temprano-hombres-clase-social-extranjero>
87. Observatori de les Ocupacions. (2021). Informe del Mercado de Trabajo de los Extranjeros. Dades 2020. SEPE, pàg. 66 i s. Disponible a: <https://bit.ly/3QgB7QU>
Observatori de les Ocupacions. (2021). Informe del Mercado de Trabajo Estatal. Dades 2020. SEPE, pàg. 85 i s. Disponible a: <https://bit.ly/3QgLSr3>
88. De Lucas, F. et al. (2006). Dualización laboral y educativa: inmigración, mercado laboral y educación en España. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2001979.pdf>
89. Iglesias, J. et al. (2020). La integración social de la población de origen inmigrante en España. Fundación Foessa. Disponible a: http://www.nadiesinfuturo.org/IMG/pdf/INFORME_ARRAIGO_SOBRE_EL_ALAMBRE.pdf
90. OIT (2020). Who are the women on the move? A portrait of female migrant workers. Disponible a: <https://ilostat.ilo.org/who-are-the-women-on-the-move-a-portrait-of-female-migrant-workers/>
91. Grup de discussió grans urbs, Barcelona, 2021
92. Mendos, L. et al. (2020). Homofobia de Estado 2020: Actualización del Panorama Global de la Legislación (Ginebra; ILGA). Disponible a: <https://bit.ly/3zsc2up>
93. WHO. (2021). Fact sheets, Adolescent Mental Health i Fact Sheet on Suicide, dades 2019. Disponible a: www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health y www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide
94. DW.com. El "sexilio": cuando la orientación sexual es la razón que empuja a migrar. Consultat el 14 d'octubre, 2021. Disponible a: <https://www.dw.com/es/el-sexilio-cuando-la-orientaci%C3%B3n-sexual-es-la-raz%C3%B3n-que-empuja-a-migrar/a-59509872>
95. Ibid
96. Aragó, B. (2020). De «marica del poble» a la gran ciutat: una aproximació al sexili. Disponible a: <https://revistes.urv.cat/index.php/aec/article/view/3002>
97. Njelesani, J. et al. (2018). From the day they are born: a qualitative study exploring violence against children with disabilities in West Africa. Disponible a: <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-018-5057-x>
98. Punch, S. (2002). Youth transitions and interdependent adult-child relations in rural Bolivia. Disponible a: shorturl.at/jswXY
99. Glassco, J. i Holguin, L. (2016). Jóvenes y desigualdad. Oxfam Internacional. Disponible a: https://www-cdn.oxfam.org/s3fs-public/file_attachments/bp-youth-inequality-global-120816-es.pdf
100. Van Blerk, L. et al. (2021). Youth transitions in protracted crises: conceptualising the 'rupture' of refugees' pathways to adulthood in Uganda and Jordan. Disponible a: https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/tran.12500?casa_token=O2-wsWolZgQAAAAA:O_52gJi9qsxu4B7EDzG-pWbl7F4OXl8lUXgvDpnwEAc_Mzm81gwl-U18UQDs_gN6L8gpvOikoR7mT4H
101. Juárez, F. i Gayet, C. (2014). Transiciones a la vida adulta en países en desarrollo. Disponible a: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-soc-071312-145709>

102. Van Blerk, L. et al. (2021). Youth transitions in protracted crises: conceptualising the 'rupture' of refugees' pathways to adulthood in Uganda and Jordan. Disponible a: https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/tran.12500?casa_token=O2-wsWolZ9QAAAAA:O_52gJigqsxu4B7EDzG-pWbl7F4OXl8lUXgvDpnwEAc_Mzm81gwL-U18UQDs_gN6L8gpvOikoR7mT4H
103. Precariedad, emancipación tardía y un cambio cultural: por qué los jóvenes tienen cada vez menos hijos. Consultat a El Diario, 2021
104. Punch, S. (2014). Youth transitions and migration: negotiated and constrained interdependencies within and across generations. Disponible a: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676261.2014.944118>
Day, C. i Evans, R. (2015). Caring Responsibilities, Change and Transitions in Young People's Family Lives in Zambia. Disponible a: shorturl.at/GKSX5
105. www.oxfamintermon.org, www.udl.cat/ca/es, <https://observatoridesc.org/ca> i www.cnjc.cat/ca

ABREVIATURES I ACRÒNIMS

ACNUR, Alt Comissionat de les NU per als Refugiats

ALC, Amèrica Llatina i el Carib

BM, Banc Mundial

CEAR, Comitè Espanyol d'Ajuda al Refugiat

CNJ, Consell Nacional de la Joventut, Espanya

ILGA, Associació Internacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Trans i Intersex (ILGA, segons sigles angleses, the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association)

NU, Nacions Unides

LGTBQIA+, Lesbianes, Gais, Transexuals, Bisexuals, Queer-Questioning, Intersexuals, Asexuals +

ODESC, Observatori de Drets Econòmics, Socials i Culturals

OIT, Organització Internacional del Treball

OMS, Organització Mundial de la Salut

PNUD, Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament

TIC, tecnologies de la informació i la comunicació

UE, Unió Europea

UNFPA, Fons de Població de les Nacions Unides

UNESCO, organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura

UDL, Universitat de Lleida

EL SOMNI DE

VOLAR DEL NIU

DESIGUALTATS I TRAJECTÒRIES D'EMANCIPACIÓ AL
VOLTANT DEL MÓN

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

